

ZABRANA POLEMOSA

Osim što je jedinstven po području i po temama kojima je posvećen, *Polemos*, časopis za interdisciplinarna istraživanja rata i mira, prvi je znanstveno-stručni časopis u nezavisnoj Hrvatskoj čija je distribucija zabranjena.

Prvi primjerci drugog broja *Polemosa* preuzeti su iz tiskare 7. siječnja 1999. godine, a već je 11. siječnja 1999. godine predsjednik Udruge hrvatskih veterana Domovinskog rata (UHVDR) general-pukovnik u miru Đuro Dečak glavnom i odgovornom te organizacijskom uredniku časopisa poslao dopis u kojem stoji: "Zbog određenih uređivačkih propusta u sadržaju, do daljnega zabranjujem distribuciju časopisa *Polemos* br. 2, a već distribuirane primjerke treba povući". Obzirom na to da se radilo o odluci jednog od suizdavača časopisa, glavni je urednik kod drugog suizdavača, Hrvatskog sociološkog društva (HSD), nastojao provjeriti je li zabrana distribucije donesena dogovorno, ali se pokazalo da HSD uopće nije obaviješten o zabrani te da je Dečakova odluka donesena jednostrano i bez konzultacija s drugim suizdavačem. O razlozima koji su Dečaka potaknuli na zabranu ni Uredništvo *Polemosa* ni HSD nisu bili obaviješteni.

Nakon što je vodstvo UHVDR-a na sastanku svog kolegija 14. siječnja 1999. godine odlučilo potvrditi Dečakovu odluku o zabrani, djelatnici UHVDR-a iz tiskare su uzeli preostale primjerke (400) naklade i pohranili ih na nepoznatu mjestu te ih učinili nedostupnim drugom suizdavaču, Uredništvu i javnosti. Vijest o događaju i o sada već definitivnoj te sprovedenoj zabrani dospjela je ubrzo u medije. *Jutarnji list* od 16. siječnja uz vijest o zabrani objavio je i komentar glavnog tajnika UHVDR-a Valentina Rajkovića koji je u svojoj izjavi, jedinoj koja donekle objašnjava stavove suizdavača koji je zabranio distribuciju, potvrdio da je Dečak donio zabranu ("Dečak je jednostavno morao zabraniti novo izdanje *Polemosa*") te naveo, između ostalog, sljedeće stavove UHVDR-a o zabrani:

- "Određeni broj tekstova kontradiktoran je onome što mi zastupamo";
- "Problem se mogao izbjeći, ali autori (...) nisu prije tiskanja dostavili svoje radove 'na pregled'";
- "Objavljeni su neki podaci i tvrdnje koji su (...) protivni interesima hrvatske države";
- "Ne mogu nekakvi doktori u časopisu plasirati tvrdnje iza kojih mi ne stojimo";
- "Može se pisati samo ono što je mjerodavno" (prema *Jutarnjem listu*, 16.1.1999., str. 5).

Neslužbeno se saznalo da je najsporniji dio zabranjenog *Polemosa* jedan pasus iz članka glavnog i odgovornog urednika Ozrena Žuneca "Rat u Hrvatskoj 1991.-1995. Drugi dio: Od Sarajevskog primirja do završnih operacija" u kojem se, u poglavlju "Posljedice rata", na stranici 132 u tri rečenice navodi da je tijekom rata bilo zločina i s hrvatske strane te se navodi da je zločina bilo i tijekom borbenih djelovanja i u pozadini. Navedena su i mjesta najpoznatijih zločina iz 1991. godine (Gospić, Pakračka poljana, Sisak i Osijek), zatim zbivanja tijekom akcije u "medačkom džepu" 1993.

godine, te zbivanja nakon OLUJE kada je opljačkano, spaljeno ili dignuto u zrak 16.000 do 20.000 kuća koje su Srbi napustili, a navedeno je i da je nekoliko desetina zaostalih srpskih civila bilo likvidirano od pljačkaša. Prema dodatnim, ali isto tako neslužbenim informacijama, odluku o zabrani potaklo je i završno pitanje iz tog teksta, naime nekoliko misli o naravi cijelog rata u Hrvatskoj.

Uredništvo *Polemosa*, upoznato sa zabranom i stavovima UHVDR-a koji su objavljeni u tisku, ocijenilo je da zabrana i njeno obrazloženje predstavljaju grubu povredu slobode znanstvenog istraživanja i slobode izražavanja mišljenja. Zabrana je izravna povreda članka 68. *Ustava Republike Hrvatske* u čijem prvom stavku izričito stoji da se u Republici Hrvatskoj "jamči sloboda znanstvenoga, kulturnog i umjetničkog stvaralaštva". Cijeli je slučaj preko brojnih napisa u tisku i intervjua dobio značajnu medijsku pozornost i javnost je detaljno upoznata sa slučajem. Glavni i odgovorni urednik u svojim je istupima u javnosti naglasio, između ostalog, da ne vjeruje da je razlog zabrane njegov ili neki drugi tekst ili navodi u njima, nego da se radi o pokušaju da se zabrani slobodan i nezavisan forum koji bi se bavio istraživanjem rata i mira, pitanjima nacionalne sigurnosti i vojske u Hrvatskoj. *Polemos* je bio zamišljen i pokrenut kao časopis koji je u ovom tematskom krugu trebao imati dvostruku funkciju. Prva je terapijska - analizom i istraživanjem minulog rata valjalo je osloboditi se neurotičkog istrajavanja u traumi i Domovinski rat iz vječne dnevopolitičke teme pretvoriti u predmet znanstvenog istraživanja. Druga funkcija je bila, u nedostatku bolje riječi, prosvjetiteljska: mirnodopski preustroj oružanih snaga moguć je samo ako se, radi uspostave civilne i demokratske kontrole nad vojskom, otvore javni forumi za kvalificirano razmatranje pitanja nacionalne sigurnosti, ustroja i razvoja oružanih snaga, koncepcija, strategija i doktrina. Nema sumnje da je takva orijentacija mogla izazvati podozrenje i nervozu onih političkih čimbenika u Hrvatskoj kojima je u interesu da na ove teme zadrže monopol te da je zabrana rezultat strahovanja od gubitka tog monopola i od suočavanja s mišljenjima drugačijim od službenih.

Iz tih razloga zaključujemo da razlog zabrane ne može biti nekoliko spornih rečenica u kojima se, nakon što su u istom tekstu iscrpno pobrojani i navedeni zločini koje su počinile srpske snage u ratu u Hrvatskoj, spominju i hrvatski ratni zločini i to u vrlo konzervativnim procjenama. Zabrana je dakle prvenstveno motivirana željom da se onemogući svaka rasprava koja izlazi izvan okvira zadanih službenim stavovima. Budući da je *Polemos* u svojoj koncepciji kao svoj cilj i razlog istakao upravo znanstveno i neodvisno istraživanje, netko je ocijenio da to može postati opasno te je donesena odluka o zabrani. Prozirnost cijelog postupka vidljiva je i iz činjenice da navodno sporni navodi o hrvatskim zločinima počivaju na općepoznatim izvorima koji su već više puta bili objavljeni. Podatke o zločinima, primjerice na oslobođenim područjima neposredno nakon OLUJE, iznijeli su osim međunarodnih promatrača i domaćih i stranih nevladinih udruga koje su prikupljale podatke na terenu, i hrvatski sudovi i hrvatska policija. Ti su podaci opće mjesto poznato svakome tko je ratnim zbivanjima posvetio i najminimalniju pozornost.

S uzusima akademske zajednice nespojiva je nakana UHVDR-a da osigura "prethodni pregled" radova koji se u časopisu objavljuju budući da časopis ima Uredništvo, Izdavački savjet i Međunarodni savjet, sastavljen od niza hrvatskih i stranih

znanstvenika i istaknutih stručnjaka, a koji su jedini nadležni i kvalificirani za procjenu znanstvene i stručne utemeljenosti priloga i časopisa u cjelini. Sadržajna relevantnost i metodologijska utemeljenost priloga jedini je kriterij prema kojem se odlučuje hoće li neki članak biti objavljen ili ne. Uredništvo je od prvog broja organiziralo i provodi recenzentski postupak za sve priloge. U tom postupku stručnjaci iz redova članova Uredništva i Izdavačkog te Međunarodnog svjeta, kao i niz drugih članova akademske zajednice koji nisu članovi tijela časopisa ali su priznati stručnjaci na svome području, procjenjuju karakteristike i kakvoću radova ponuđenih za objavljivanje i predlažu hoće li se rad objaviti ili ne, odnosno treba li biti vraćen autoru na doradu. Svako drugo procjenjivanje priloga i svi drugi kriteriji su u znanstvenom istraživanju nedopustivi.

U reakciji UHVDR-a zabrinjava i činjenica da ova organizacija uzima sebi pravo da procjenjuje što su i koji su "državni interesi". Nevladine organizacije po svojoj definiciji nisu pozvane skrbiti za "državne interese", budući da za to postoje drugi, *Ustavom Republike Hrvatske* i zakonima određeni subjekti. S druge je strane neshvatljivo da se temeljem ovakve potpuno neovlaštene procjene o tome što su "državni interesi" donose odluke kao što je zabrana znanstvenog časopisa, jer se time sugerira da se u ime "državnih interesa" može zatirati sloboda znanstvenog istraživanja, što je naopako i protuustavno, a za daljni razvoj znanosti pa i demokracije u Hrvatskoj takva shvaćanja mogu biti vrlo opasna i pogubna.

Kao posebno zabrinjavajuću činjenicu treba navesti posvemašnji prezir prema znanstvenoj zajednici koji je u izjavi glavnog tajnika UHVDR-a došao do izraza u podcjenjivačkom i uvredljivom nazivanju suradnika časopisa "nekakvim doktorima". *Polemos* među svojim suradnicima, urednicima, i članovima oba savjeta ima impozantan broj doktora znanosti čija je znanstvena osposobljenost utvrđena i priznata od strane nadležnih sveučilišta. Ti ljudi imaju puno pravo na uvažavanje svojeg znanstvenog i akademskog stupnja i ne može se dopustiti da ih se antiintelektualistički i bahato bagatelizira kao "nekakve doktore". S druge strane, *Polemos* je od svog početka bio otvoren i za ljude bez formalno postignutih znanstvenih stupnjeva - od studenata koji su svoje seminarske i diplomske radove objavljivali u posebnoj stalnoj rubrici *Studentski forum*, jedinoj te vrste u hrvatskoj znanstveno-stručnoj periodici, sve do istaknutih djelatnih i umirovljenih generala i časnika Hrvatske vojske koji su pokazali zanimanje za istraživanja na tematskom području koje časopis pokriva ili su ih podupirali. Ljudi koji su osmislili i stvarali *Polemos* uvijek su smatrali da se za otvaranje novog područja istraživanja - kakvo je upravo rat odnosno teme povezane sa širokim spektrom sigurnosnih studija - potrebno okupiti najširi mogući krug zainteresiranih, poštujući formalne zahtjeve ali im istovremeno i ne robujući. Podcjenjivanje ovakvih napora uvredljivim i nipodaštavajućim izjavama može biti razorno za ukupne napore u razvoju znanosti i odnose akademske zajednice i društva u cjelini.

U namjeri da se obrani od nasrtaja na slobodu znanstvenog istraživanja i da sačuva forum za razmjenu rezultata istraživanja o ratu i o drugim pitanjima iz oblasti sigurnosnih studija, Uredništvo *Polemosa* obratilo se drugom suizdavaču časopisa, članovima tijela časopisa (Izdavački savjet i Međunarodni izdavački savjet) te javnosti. Hrvatsko sociološko društvo potvrdilo je svoju spremnost da nastavi izdavanje časopisa bez izmjene koncepcije i načela uređivanja časopisa neće biti promijenjena. Kao

suizdavač, HSD-u se pridružila i privatna nakladnička kuća "Jesenski i Turk" iz Zagreba, koja je u suradnji s HSD-om već izdala niz knjiga u nizu *Biblioteke Revije za sociologiju*. Dosadašnji glavni i odgovorni urednik dobio je mandat za sastav Uredništva koje će uređivati *Polemos* kao zajednički nakladnički poduhvat HSD-a i izdavačke kuće "Jesenski i Turk". Članovi radnih tijela časopisa iz inozemstva, uključivo međunarodne urednike časopisa, poslali su Uredništvu izraze svoje podrške i izrazili želju za nastavkom rada u časopisu, dočim su u javnosti i izravno UHVDR-u i generalu Dečaku izrazili svoj prosvjed zbog zabrane.

Pojava ovog ponovljenog izdanja *Polemosa* br. 2/1998. svjedoči da smo, zahvaljujući potpori koju smo dobili, uspjeli u našoj odlučnosti da sačuvamo ovaj nezavisni forum. Zahvaljujemo svima koji su nam pružili potporu i dali nam mogućnost da pred javnosti branimo pravo na neodvisnost znanstvenog istraživanja od političkih i svih drugih pritisaka, a posebno uredništvima dnevnih i tjednih novina koje su slučaju zabrane *Polemosa* posvetili pozornost i omogućili da se s tim događajem upozna javnost koja se, kao i u mnogim drugim sličnim slučajevima, pokazala kao najbolji saveznik u obrani temeljnih sloboda. Posebnu zahvalnost izražavamo odvjetnici Vesni Alaburić koja je Uredništvu hitnu pravnu pomoć pružila *pro bono*, omogućavajući nam da se časopis spasi i s pravne strane.

Kao posebni prilog ovom broju donosimo izbor iz dokumenata, novinskih članaka i pisama potpore vezanih uz zabranu *Polemosa*.

Uredništvo

THE BAN OF POLEMOS

Summary

This issue of Polemos, Journal of Interdisciplinary Research on War and Peace, was officially censored and banned by one of its former co-publishers, Croatian Association of Patriotic War Veterans (UHVDR).

On January 11, 1999, General (R.) Đuro Dečak, the President of the UHVDR, issued the order that all copies of the Polemos Vol. 1, Issue 2, July-December 1998, should be withdrawn. The Editor-in-Chief was given a copy of this order without any explanation regarding the reasons of the ban.

On the January 14, 1999 meeting of the UHVDR highest executive body, General Dečak's decision was confirmed and approved by several UHVDR functionaries. The Editor-in-Chief was not present at this meeting and was not given the opportunity to give his position on the situation. Some of the participants of the meeting later told privately and unofficially that General Dečak was dissatisfied with some statements in the article "War in Croatia 1991-1995. Part Two: From Sarajevo Truce to Final Operations" by Ozren

Žunec, published on pages 111-136 of the Polemos in question. They said that General Dečak specifically pointed to the part of the text that runs as follows (page 132 of this issue):

"Croatian forces committed war crimes as well. Some of these crimes were committed in combat and during operations (e.g. during the liquidation of the so-called "Medak pocket"), but some others were committed in the back. Number of crimes committed by Croatian forces is significantly lower than number of crimes committed on the Serbian side. There are known cases of murders of Serbian civilians in 1991 in the town of Gospić, at Pakračka Poljana, in Sisak and in the vicinity of Osijek. In the aftermath of the OPERATION STORM some 16,000 - 20,000 houses of the Serbs who left were looted, burnt or blown by explosives. Several dozens of Serbian civilians were murdered by the looters."

The facts about the crimes committed by the Croatian forces during the war are well-known and corroborated by evidence from several sources like domestic and international NGOs that visited and inspected the area, US satellite images etc. Croatian judiciary and Croatian police gave also some evidence on crimes during the war. Although Croatian Helsinki Committee, the organization that systematically gathered evidence on crimes and human right abuses, speaks of "50 thousands burnt houses", in his account the author deliberately limited the number of looted and burnt houses to "16 to 20 thousands" which he estimated is the approximate number of houses burnt during the STORM or immediately after it (August 1995), and "50 thousands" refers to the more extended period.

The Croatian media were informed on the ban of Polemos. Newspaper Jutarnji list sought the information from the UHVDR and Mr. Valentino Rajković, Secretary General of the UHVDR, answered. In his statement, published in the daily newspaper Jutarnji list dated January 16, 1999, he stated, among other things (page 5):

- "General Dečak was simply forced to ban Polemos";*
- "A number of texts are inconsistent with what we claim" and "are contrary to the interests of the Croatian State";*
- "Authors should submit their texts to us, prior to the publication";*
- "We will not allow that some doctors (i.e. scientists with PhD) publish statements that we do not stand behind"; and*
- "It is allowed to publish only what is established as relevant".*

On January 15, 1999 the UHVDR officials seized some 400 copies of Polemos at the printing shop and withdrew them.

General Dečak's decision, the statement by Mr. Rajković and the seizing of the copies represent the gravest possible violation of the right of freedom in scientific research. The UHVDR position towards Polemos is not consistent

with the organization's non-governmental status and is opposed to every principle of civil society and democracy. The act of banning the Polemos will cast a dark shadow on Croatian veterans and ruin Croatia's image in the international community. All the members of the Editorial Board, except one, shared this opinion, and they decided to oppose General Dečak's decision by every means on thier disposition.

The Editorial Board contacted the other co-publisher of Polemos, the Croatian Sociological Association (HSD). Professor Vjekoslav Afrić, the President of the HSD, assured the Editorial Board that HSD is willing to continue to publish Polemos alone or jointly with some other publisher. Since the HSD has no funds at its disposal to publish the Polemos as a sole publisher, the private publishing company Jesenski & Turk, based in Zagreb, was contacted. Jesenski & Turk decided to participate in this publishing project.

Odluka predsjednika Udruge hrvatskih veterana Domovinskog rata general pukovnika Đure Dečaka o zabrani *Polemosa* br. 2/1998. (11.1.1999.)

**UDRUGA HRVATSKIH
VETERANA
DOMOVINSKOG RATA**
ASSOCIATION OF CROATIAN PATRIOTIC
WAR VETERANS
MEMBER OF WVF

Zagreb, 11. siječnja 1999.

Kl. 123-01/99-01/01
Ur.br. 363-UHVDR-I-99-04

n/p gospodina
OZREN ŽUNEC
Tomaševićeva 1
10000 ZAGREB

Poštovani gospodine Žunec,

zbog određenih uređivačkih propusta u sadržaju, do daljnjega zabranjujem, distribuciju časopisa "Polemos" broj 2., a već distribuirane primjerke treba povući.

S poštovanjem,

BB/SD

PREDSJEDNIK
general pukovnik
ĐURO DEČAK

CENZURA ZNANOSTI Stopiran stručni časopis Polemos zbog teksta o ratu u Hrvatskoj General Dečak zabranio distribuciju časopisa Polemos zbog teksta sociologa Ozrena Žuneca

Kao predstavnik jednog od izdavača Dečak je dr. Žuneca kao glavnog urednika 'do daljnjega' zabranio distribuciju časopisa i naredio da se odmah povuku primjerci koji su već u prodaji. Dečak navodi da je zabrana neophodna zbog 'određenih uredničkih propusta u sadržaju'

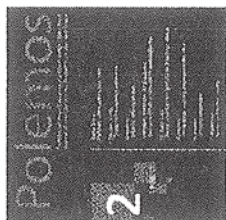
Pisao: Sanja Mladović

ZAGREB - Premda su izdavači novoga stručnog časopisa Polemos - Udruga hrvatskih veterana domovinskog rata (UHVDR) i Hrvatsko sociološko društvo - u svibnju prošle godine predstavili prvi broj s velikim odusjevljenjem, već drugi broj Polemosa je - zabranjen.

Glavnim urednik, uglednom hrvatskom sociologu i sveučilišnom profesoru dr. Ozrenu Žunecu, pisano od jedne recenzente - u kojoj je ključna riječ "zabranjivost" - pisalo je u ponedjeljak general pukovnik Đuro Dečak, predsjednik UHVDR-a. Predstavnik jednog od izdavača, dakle, dr. Žunecu "do daljnjega" zabranjuje di-

stribuciju časopisa Polemos broj 2 te zahtijeva da se odmah povuku primjerci koji su već u prodaji. Dečak kratko navodi da je ta zabrana neophodna zbog "određenih uredničkih propusta u sadržaju".

S urednikom Žunecom jučer nisimo uspjeli razgovarati jer je, kao i Đuro Dečak, bio na putu. No, tajnik UHVDR-a Valentinu Rajković pristao je pročitati razloge zbog kojih je general odredio kaznu cenzure za časopis u kojem o interdiciplinar-
nim isražavanjima rata i mira pišu istaknuto znanstvenici, a u čijim su izdavačkim savjetima domaćim i međunarodnim, mnogi istaknuti stručnjaci poput Žuneca, Bugarskog direktora Odljeka za istochimiju Eurupa Centra za strateške studije u

Faksimil naslovnice stranice časopisa koji je zabranio Đuro Dečak i faksimil njegove naslovnice. U Washingtonu te Bjornna Engva, načelnog predsjehnika Svjetske veteranske federacije. Rajković, koji je, kako sam kaže, dovoljno upućen u taj politički javni skandal, nastupio je u ime UHVDR-a. "Urednici broj teksta protiv kontraktiranja je onome što mi zastupamo". Prema Rajkoviću, problem se mogao izbjeći, ali autori tih navodno spornih teksta nisu prije iskanja desavili svoje radove "na prvobit". Tako se dogodilo da su objavljene ni neki podaci i tvrdnje koji su,

Sporni dio teksta koji je izazvao zabranu

Preledom drugog broja - u kojem osim stručnih autora pišu i dr. Isop Županov, dr. Igor Preradović, medičkog člana), tako i u pozadini, ali je broj zločina dokazao manji nego na srpskoj strani. Iz 1991. poznato su slučajevi likvidacija civila srpske nacionalnosti u Gospiću, Pakračkoj Poljani, Sisku i okolici Osjeka. Na Oluje opljačkano je i spaljeno ili dignuto u zrak 16 do 20.000 kuća koje su Srbi napuštali, a stradalo je nekoliko desetina zlostalnih Srba koje su pljačkasti likvidirali.

kako navodi Rajković, pravih interesa hrvatske države. Rajković nije mogao precizno odgovoriti na pitanje o kojim je autorima i tekstovima riječ, jer časopis nije imao prid sobom, ali je rekao da su potpuno problematični određeni navodi "o ratu u Bosni" te "napadi na Oluju". U Žunecovu znanstvenom tekstu bolnam točkama hrvatske savjesti poput ove posvećen je inače minimalan prostor. No, UHVDR, čini se, ne želi u Polemosu o tome čitati ni reka. Rajković kaže da je UHVDR formirao "povjerenstvo koje će kontaktirati s autorima da ih se sporni dijelovi uklonili". Ako je UHVDR hrvatskih veterana Domovinskog rata kao izdavač namjerava objaviti, onda ih prvo, mi želimo vidjeti. Ne mogu očekivati u časopisu plasirati tvrdnje iz kojih mi ne stignu kazati tajnik UHVDR-a.

Na primjebku novinara da doktori znanosti stoje iz svojih članaka te da je neodgovarajuće cenzurirati znanstvene radove, Rajković je odgovorio da se može pisati "samo ono što je objavljeno".

SUBOTA, 16. SIJEČNJA 1999. 4

ZBOG SPOMINJANJA HRVATSKIH
RATNIH ZLOČINA U »POLEMOŠU«

General Dečak zabranio časopis

Uz spominjanje srpskih zločina u Hrvatskoj »Polemos« navodi da su i hrvatske snage također počinile zločine, kako u sklopu borbenih djelovanja tako i u pozadini

ZAGREB – General Đuro Dečak, predsjednik Udruge hrvatskih veterana Domovinskog rata zabranio je najnoviji broj časopisa za interdisciplinarna istraživanja rata i mira »Polemos«, koji izlazi u Zagrebu, u suizdaštvu njegove udruge.

Prema kratkom dopisu što ga je poslao glavnom i odgovornom uređniku »Polemosa« Ozrenu Žunecu, Dečak je časopis zabranio »zbog određenih uređivačkih propusta u sadržaju«.

»Do daljnjega zabranjujem distribuciju časopisa »Polemos« br. 2, a već distribuirane primjerke treba povući«, stoji u naredbi generala Dečaka.

Bez obzira na Dečakovu zapovijed kojom je zabranio »Polemos«, nekoliko primjeraka ipak se našlo u posjedu autora i čitatelja »Polemosa«.

Prema našim informacijama, Dečaka je u »Polemosu« moglo zasmetati spominjanje hrvatskih ratnih zločina. U tekstu Ozrena Žuneca »Rat u Hrvatskoj 1991. – 1995.«, Radi se o drugom dijelu cjelovite studije o hrvatsko-srpskom ratu, a drugi dio bavi se ratnim događanjima u Hrvatskoj od sarajevskog primirja do završnih operacija.

U tom članku Žunec nakon spominjanja srpskih zločina u Hrvatskoj ne po-

pušta spomenuti da su i hrvatske snage također počinile zločine, kako u sklopu borbenih djelovanja (na primjer u Medačkom džepu), tako i u pozadini, iako je broj zločina daleko manji nego na srpskoj strani.

»Iz 1991. godine poznati su slučajevi likvidacija civila srpske nacionalnosti u Gospiću, Pakračkoj Poljani, Sis-

ku i okolici Osijeka. Nakon »Oluje« opljačkano je i spaljeno ili dignuto u zrak 16 do 20 hišuća kuća koje su Srbi napustili, a stradalo je i nekoliko zaostalih Srba koje su pljačkaši likvidirali. Međunarodni sud za ratne zločine na području bivše Jugoslavije (ICTY), osnovan uglavnom za procesuiranje zločina počinjenih u BiH, podigao je optužnice i protiv počinitelja zločina u Hrvatskoj; među optuženima su i Martić (raketiranje Zagreba u svibnju 1995. godine) i general Mrkšić (ubijanja zarobljenika i civila nakon osvajanja Vukovara u studenom 1991. g.), stoji na 132. stranici drugog broja časopisa »Polemos« zbog čega je i zabranjen.

Ovo je prvi slučaj zabrane jednog znanstvenog časopisa od uspostave nove vlasti u Hrvatskoj.

General s cenzorskim škarama - Đuro Dečak

Ozren Žunec

D. ROMAC

DR. OZREN ŽUNEC, GLAVNI UREDNIK ZABRANJENOG ČASOPISA »POLEMOS«, NOSILAC ISKAZNICE UHVDR BROJ 13

DEČAK I VLAST ŽELE IMATI MONOPOL NAD DOMOVINSKIM RATOM

Razgovarao Denis ROMAC

Polemios, časopis za interdisciplinarna istraživanja rata i mira, što su ga zajedno izdali Hrvatsko društvo (HSD) i Udruga hrvatskih veterana Domovinskog rata (UHVDR), udi da u povijest kao prvi znanstveni časopis je zabranjen u demokratskoj Hrvatskoj. Kao u već zabranjivana vremena, zabranu »Polemios« potpisuje general Đuro Dečak kao predsjednik UHVDR-a.

– Mislim da je Dečak počinio tešku pogrešku zabranivši časopis koji ima nakladu od samo 500 primjereka, pismohodni mu pismo veći publicitet nego što bi ga inače imao, govori glavni urednik »Polemios« dr. Ozren Žunec.

• Znači, napravili su vam ušulj? – Iako se, ustvari, radi o najčešćem ušulju, kao glasnik urednik imava obavu prema autorima i prema drugom izdavaču izdati broj, što da u čitavi bez obzira što je sadašnja naklada zaplijenjena od strane UHVDR-a kao suizdavača. Radimo na tome da zabranjen broj dođe i svoje drugo izdanje. I to čim prije.

Nekoliko sačuvanih primjeraka

• Što se zapravo tehnički dogodilo s tom zabranom? Kako je ona provedena u djelo? – Nakon što smo 8. siječnja dopili prvo brojeve iz lista, dostavili smo ih na sjednicu Srednjeg odbora UHVDR-a, gdje je, koliko smo čuli, »Polemios« dobio potpisu kao izdavački projekt koji je bita primijedi na njegov sadržaj. No, 11. siječnja izdana je zabrana časopisa, a 15. siječnja jedno obavijestilo tog lista UHVDR-a – nikom mi, naravno, nije znalo objasniti koje je to tjelo – povratilo je tu zabranu i naredeno je povraćanje svih primjereka.

• Nešto primjereka ipak ste uspjeli sačuvati? – Ično je. Nekoliko primjereka dostavili smo UHVDR-u, ali i autorima, tako da su ti primjerci sačuvani.

• Dakle, još uvijek sam pretpostavljam zašto je već časopis zabranjen... – Savim nelicorno obavijestim sam da je socran dio mog članka koji govori o hrvatskim ratnim zločinima u Domovinskom ratu, što ste, ustvari, i objavili. Mislim, međutim, da te tvrdnje koje sam iznio ne mogu nikoga revoltirati, pa ni Dečaka, jer radi o općepoznatom podacima. Da nije bilo toga, vjerojatno bi

Bio sam 1991. u Gajevoj kadi je soldateska sudila Dečaku, a danas on čini isto – dr. Ozren Žunec Snimio M. DEBOGOVIĆ

se pronašlo nešto drugo.

Nadzor nad istinom i legendama

Mislim da se zapravo radi o pokušaju da se zabrani jedan slobodan i nezavisni forum koji bi se bavio istraživanjem rata i mira, piljanje nacionalne sigurnosti i uloge vojske u Hrvatskoj. Bio je to prvi časopis takve vrste ne samo u demokratskoj Hrvatskoj, nego i u Hrvatskoj uopće. Dakle, radi se o pokušaju uništavanja institucije za koju se misli da bi mogla postati opasna.

Vlast želi zadržati apsolutan nadzor nad Domovinskim ratom i istinom o tom ratu i njegovim legendama. Oni žele imati monopol nad ratom i njegovim legendama. Oni žele imati monopol nad ratom i njegovim legendama. Oni žele imati monopol nad ratom i njegovim legendama.

snaga, tako i u ideološkom smislu, u pogledu Domovinskog rata.

• Kako je uopće došlo do toga da je UHVDR suizdavač časopisa, ako znamo koliko je nepomirljivo njegovanje akademskih sloboda HSD-a i ideološke isključivosti i pravovjernosti koja krasi gotovo sva veteranske udruge, pa i UHVDR?

– Nije uvijek bilo tako. Imam iskaznicu UHVDR-a broj 13 i ta je udruga u početku znala objasniti doprinos sveučilišnih profesora i intelektualaca Domovinskom ratu i ustroju vojske. Ona je uvijek njegovala neke djelatnosti koje su odudarale od onog što su činili druge udruge, a primetna je i u Svjetsku veteransku federaciju uspjeli prevladati ranju podziro-

Hrvatski ratni zločini

U samom časopisu za to uopće nema nekakva opredjeljenja, jer u njemu nema ničkog spornog, niti pak u slobodnom znanstvenom istraživanju, koje jamči i Ustav, mogu postojati sporni stvari. Na njih se može odgovarati, može se pokazivati metodološki neutemeljenost i takvu raspravu nikad ne bih odbio, pa makar i moji stavovi bili ovedeni u pitanje. Iako UHVDR plaća iskaznicu »Polemios«, to ne znači da mogu odbijati o tome što će časopis objavljivati, jer to je nespojivo s principima slobodnog znanstvenog rada.

• Ono što ste vi napisali o hrvatskim ratnim zločinima moglo se pročitati u gotovo svim novinama. Kako tumačite tako nerazumnu reakciju Dečaka i UHVDR-a? – Posrijedi je njihov pokušaj da se na brzini zarađo politički bodovi i da se »okrivio« neprijatelja u vlastitim redovima, da ga se diflamira i da se od njega javno distancira. Većina drugih organizacija za zaštitu ljudskih prava raspravljaju još detaljnije i opasnije zaopisno. HSD može je matično strukovno društvo i smatrao sam da je dobro povezati sociologe s drugim slikama jer, naposljetku, želimo raditi interdisciplinarni časopis.

UHVDR je uspio pokazati svojim djelatnostima, da HSD može je matično strukovno društvo i smatrao sam da je dobro povezati sociologe s drugim slikama jer, naposljetku, želimo raditi interdisciplinarni časopis.

UHVDR je uspio pokazati svojim djelatnostima, da HSD može je matično strukovno društvo i smatrao sam da je dobro povezati sociologe s drugim slikama jer, naposljetku, želimo raditi interdisciplinarni časopis.

UHVDR je uspio pokazati svojim djelatnostima, da HSD može je matično strukovno društvo i smatrao sam da je dobro povezati sociologe s drugim slikama jer, naposljetku, želimo raditi interdisciplinarni časopis.

Leševi, groblja i zgarlišta

Svi oni koji tvrde da zločina nije bilo, isključuju se iz rasprave o tome, jer je zločina sigurno bilo: postojale imena, leševi, groblja i zgarlišta... Uostalom, je-mosta, to ne znači da mogu odbijati o tome što će časopis objavljivati, jer to je nespojivo s principima slobodnog znanstvenog rada.

• Sve vojske nakon rata pravo raščlanilo protokolu rata, osim u ras. Čak je i JNA pravila analize Drugog svjetskog rata, kao i sovjetska Crvena armija Požan sam 1997. godine, kao drugih organizacija za zaštitu ljudskih prava raspravljaju još detaljnije i opasnije zaopisno.

• Znači da ne vjerujete baš posve u obdavanje naših vojnika i civilnih dužnosnika da će ikakovo Domovinskog rata biti ugrađeno u nastavne programe za školovanje vojnika i časnika? – Nazivati, jedini način na koji sadašnja vlast može koristiti iskustva Domovinskog rata može biti njihovo korištenje u unutarnjo-političke svrhe. Kao što je bilo s operacijom za Maslencu koja je iskoristila na pred županijske izbore te godine.

»Polemios« bi bio zabranjen i u prošlom sistemu

• Na vlastitoj sta koži, dakle, osjetiti kako se cenzura na velika vrata ponovno vraća u Hrvatsku... – Negdje u proljeće 1991. godine bio sam u Gajevoj kadi je Buro Dečak zajedno s ostalima sudjelovao u vojnom sudu. Sudila mu je soldateska koja je bita poznata po tome da je imala monopol nad ratom i nije dopuštalo nikakvo istraživanje.

Da je »Polemios« izlazio u prošlom sistemu i da je objavio tekst o, recimo, biošurškim žrtvama ili drugim komunističkim zločinima, vjerojatno bi reakcija bila ista kao i danas Dečakova. Apсурно je, međutim, da čovjek koji je sam na sebi iskustvo doživljavanje takve soldateske danas čini to isto.

Žunecov »skroman doprinos« obrani Hrvatske

• Ne bi bilo neodmah spomenuti Vaš ratni put... – Iako nerado o tome govorim, jer se time mnogo naukusno busuju u prsa, na više uzastopne spomenuti ću nekoliko osvjedočenih podataka. Moj doprinos Domovinskom ratu bio je skroman, koliko jedan čovjek može pridonijeti ratnom velikom kao što je vojska u velikoj operaciji kao što je obrambeni rat.

Od rujna 1991. do ožujka 1992. godine bio sam u zapovjedništvu obrane grada Zagreba zadužen zajedno s drugim časničarima za organiziranje službe IPD-a.

• Bili ste i ranjenik... – Ranjen sam prikom izviđanja mosta u Jamskoj kuloji 1991. godine, a nakon četrdeset mjesaca liječenja vrao sam se, šepajući dočudno, na svoju dužnost.

Dečak zasad bez komentara

Svi naši pokušaji da dođemo do generala Đure Dečaka i čujemo njegovo mišljenje o skandalu što ga je izazvala njegova odluka o zabranu »Polemios« ostali su bezuspješni. Njegova tajnica u UHVDR-u kazala nam je da general Dečak, zasad, ne želi davati nikakve izjave, i da stičući s glavnim tajnikom njegove udruge.

Dečakovi bi se odluka mogla promijeniti, ali to bi značilo najaviti nam je njegova tajnica.

CENZURA ZNANOSTI Odgovor dr. Ozrena Žuneca, glavnog urednika zabranjenog časopisa Polemos

Dr. Žunec: Časopis koji je general Đuro Dečak zabranio tiskat ćemo s novim suizdavačem

Žunec kaže da s Đurom Dečakom nije poželio razgovarati nakon pisma kojim je general zabranio časopis. Način i ton njegova pisma za mene je otkazivanje svake komunikacije. To je bio prijeki sud politike nad znanosti i ja s time ne želim ništa imati, rekao je

Pise Sanja Madrid

Drugi broj Polemosa, znanstvenog časopisa o istraživanjima rata i mira - koji je 11. siječnja pisminim dekretom zabranio general Đuro Dečak - tiskat će uskoro ira-vatsko sociološko društvo s novim suizdavačem. To nam je jučer naj-avijao urednik Polemosa, dr. Ozren Žunec, redoviti profesor Sociologije vojske i rata na Filozofskom fakultetu u Zagrebu i autor teksta zbog kojega je general Đuro Dečak zabranio novi broj.

Žunec iz poslovnih razloga još ne može otkriti o kojemu je izdavaču riječ, no naglašava da nikada ne bi pristao na to da se bilo koji znanstveni tekst, cenzurira, niti će dopustiti da projekat Polemosa propadne zato što ga utjecajni krugovi oštećuju politički nepopularnim.

Polemos je pokrenut u lipnju prošle godine, a izdavača su se s velikim očekivanjima prihvatili Udruga ira-vatskih veterana Domovinskog rata (UIVR) i Hrvatsko sociološko društvo. No, general Đuro Dečak, predsjednik veteranske udruge, zabranio je prije desetaka dana distribuciju tek teksta broj 1 zbog toga što je na 113 kartica napisao sam glavni urednik dr. Žunec. Za Dečaka kov krug spornih je ocijenio neke Žunecove odjeljke o ratu u Bosni i zločinima koji se dogodili poslije Oluje, a gdje se navodi da je spaljeno 16 do 20 tisuća srpskih kuća, te da su pljačkasi likvidirali nekoliko desetaka zaustalih Srba.

Porzmate činjenice

Ne znam zbog čega general Dečak želi zabraniti i zanijekati iznošenje podataka koji su općepoznati kaže Žunec.

Naglašava da je u svojem članku objavio isključivo činjenice iz javno dostupnih izvora. Kad je riječ o zločinima, podaci su, kaže, preuzeti od ira-vatskoga MUP-a, sukva, zatim iz dokumentacije domaćih i međunarodnih nevladinih humanitarnih organizacija i izvuga za ljudska prava. Nažalost izvor dr. Žunec u biti su i američki izvori na osnovi američkih stur-ki američke vojske pomoću kojih su prebrojane sve spaljene kuće na oslobođenja područjima. Ti su podaci, kaže Žunec, objavljeni na Internetu i u mnogim stranim časopisima.

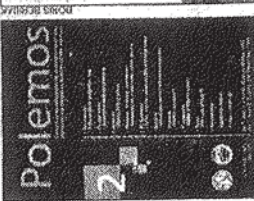
Mislio sam da su vremena zabrana iz nas - rekao je Žunec i dodao: - Autonomija znanosti zajamčena je ira-vatskim Ustavom, kao i pravo na slobodno izražavanje mišljenja. To što je UIVDR-a dala novac za tiskanje Polemosa, nipošto ih ne ovlašćuje da interveniraju u sadržaj.

Profesor Žunec, koji je od 1991. do 1993. i sam bio djelatni časnik Hrvatske vojske, kaže da se rat može završiti samo ako se o njemu počine analitički raspravljati, kad on dakle, postane predmet znanosti. To je bio jedan od "terapeuskih" motiva kreiranja Polemosa. Drugi je bio proš-velejški: vojska se može mirnodopski preusrijiti samo pod čvrstom kontrolom, pa vojna policija treba staviti na stol pred civile umitar znanstvene zajednice. Napokon, za akademski umjereniju raspravu moraju se osposobiti i vojnici tako da mogu ozbiljno zasupati svoje stavove i potrebe.

Umjesto da se pokrene takvi procesi, u nas se stihno neurotički red-klira rat - smatra Žunec. - IHDZ stalno politički djeluje kao da rat još uvijek traje. I dalje nam se natrta da se bavimo državotvornošću, premda to

General Đuro Dečak

Neslovnica spornog Polemosa

Sociolog dr. Ozren Žunec

nom ratu ne mogu počiniti zločini - kaže dr. Žunec i ističe: - Naravno da se zločini mogu počinuti. Uvijek ima zločina koji se ne mogu spriječiti, jer uvijek postoje ljudi koji će u ratu prijeći granicu i počiniti neko divljaštvo. Postoje bjelodani dokazi da su se kod nas poslije Oluje dogodili pljačkaski pohodi, palile kuće i s time se mora mo suočiti. No, takvi rđali se smanjuju i provoditelji vojske discipline koja uključuje i norme ratnoga prava, a ako se nešto dogodi, onda to treba i preuslijati.

Žunec kaže da s Đurom Dečakom nije poželio razgovarati nakon pisma kojim je general zabranio časopis. Način i ton njegova pisma za mene je otkazivanje svake komunikacije. To je bio prijeki sud politike nad znan-ostima i ja s time ne želim ništa imati.

Robertovanje dogmama

Žunec kaže da u je Hrvatskoj, uvijek postoje mirnih znanstvenih istraživača, na djelu mitologizacija Domovinskoga rata. Osim što prevaraju Domovinskoga rata u legendi i dogmama nije dobro za društvo, ona inkasira i oružane snage u budućim realnim situacijama.

Meni je, primjerice, banalno i sporanajši dogmu da se u obramben-

16. siječnja, u idanom Dnevniku onaj dio Granitova govora u kojem on Ameriku i Zapadnu Europu moli za malo mrkve. Hrvatska je, izgleda, u ovom trenutku, koje su uglavnom protivili Tuđman i njegovi suradnici. Sada šalju Granicu po malo mrkve. No za mrkvu potrebni su rezultati, jer sve ima svoju cijenu, pa i zabrana mrkvice.

• Zabrana Polemosa •

U kojoj mjeri raste nervoza u Hrvatskoj, pokazuje i to da je, modelom autocenzure, rashodovani general Đekić zabranio distribuciju časopisa Polemosa koji izašću Uduga hrvatskih veterana demovinu. Stoga rata (UHVD) i Hrvatsko socijalno drist-

no. Tajnik UHVD-a Valentin Rajković izjavio je tom listu da je zabrana uslijedila zbog toga što je "određeni broj tekstova kontradiktoran onome što mi zastupamo". Riječ je o tekстовима koji govore o ratu u Bosni, te prema Rajkoviću o "napadima na Oglju". Jučerji list, naime, tvrdi da je Polemosa zabranjen zbog onog dijela teksta u kojem Ozren Zuneć, u članku "Rat u Hrvatskoj 1991.", do 1995." govori o nekim događajima u Hrvatskoj. Na- pisaš Zunećeva članka "Hrvatske snage, rakoder

nije u HDZ-u. Na- ma te demokracija koja njega, može prevoriti u zasitni- ka ljudskih prava." Prajlju ću odgovo- riti u Novom listu u pismunu čitajući vito de- najlino. Što se tiče same ci- njence da vladajući kru- govni, kad god trebaju nešto za svoju diskreditaciju. Suradnja ne znači kapitulaci- vijek izbacuju iz o slu- fajnu Šinkov Brijega, ako jedanje čovjeka. Usava i sa mediji objavili fotogra- fije iz kojih se vidi da nije bilo nikakvih crnih kosi- mogao ponuditi bilo kakav dokaz o mom nacističkom pozdravu jer je to od sa-

Ivan Zvonimir Ćićak

Pise:

u Haagu". On je najvrio kako će "sprječiti svako daljnje odvođenje Hrvata u Haag. Ako ako do toga, ipak dođe, spremni smo

nas, generacije i fizički za- stiti". Sve to pokazuje da se ra- sprava o Haškome sudu to- liko vatreno ispolizirala da prelazi u onu vrstu ra- dikalizma koja vodi do pojpupe polarizacije hrvatske države. Pritom se stajanjem Haškog suda i jedni samo do Rubikona, što Hrvatska ne smije prije- me koliko je dosad uhap- šeno Hrvata, a koliko Srba

Predsjednik Tuđman je izravno rekao da haško tužništvo zanimaju neki konkretni hrvatski generali i civili pa je dužan, jer je riječ o ozbiljnim spoznajama, svoje građane obavijestiti o kome se radi

... i Muslimana. Govori, se napamet, netočno i na- mjerno dezinformira hrvatska javnost. Kako bismo podatke o stvarnom stanju uhapšenika i optuženih u haških procesima, daje- mo samo neke statistike. Možda sam u ovom pod- činjama pogriješio za jednog ili dvoje. Riječ je, nar- me, o tome da je tužništ- dva kasnije odustalo od nekih optužnica, kao npr. u slučaju višeske optu- žnik i Đapčić, na tribini u Europskom domu gdje je "ultraimativno razaraju pre- kid svake suradnje s Ha-

odnosa prema Haškom sudu, utopit će se u sivu HDZ-ovu homogenizaciju i izgubiti svaku prepoznatljivost

nijma je i jedan Hrvat (Er- demović) osuđen za zloči- me kao vojnik na srpskoj strani. Najgoranje tme do- sad uhapšeno na srpskoj strani je general Krsčić, je- dan od zapovjednika vojske bosanskih Srba.

• Neočine vrtnije u hrvatskoj javnosti •

U haškom, privornu nelazi se 12 Hrvata, dok jedan (Ivica Rajčić) nije dostupan. Sve njih tereti se za zločine uglavnom protiv Muslimana i (maje) Srba. Objavl- jeno su još optužnice protiv Miladna Naletilica, Tute i Vinka Martinovića Stela, dok je Ante Furundžija, kao Hrvati, suden u sklopu tzv. muslimanske grupe. Što se tuži za zločine protiv Sr- ba i Hrvata, četvorica njih su dosad osuđeni u Haagu. Haški tribunal ne može doći od Dragana Nikolića, Kadovana Karadžića i Ra- ka Mladića zbog zločina počinjenih u Bosni, ali za njima je izdana međunar- rodna ijeralica. Međuna-

koji hapsi kriminalce. Kao što znamo, pri tomu ima i punjave, što Zapad previše ne voli. Očito je da je zapadna alijansa, uvrdujući kriterije po kojima je međunarodnim vojnim snagama dočiji- la operativnu ulogu poli- cije, odlučila ići do kraja što se tiče lova na potencij- jalne ratne zločince. Gila- snogovornik Hrvatske de- mokratske zajednice Ivica Ropuš u svojem je televi- ziskom dvoboju sa Zlat- kom Kramarćem, gradonačelnikom Osijeka i čl- nikom LS-a, galanano od- bacio raspravu o Ha- škome sudu u sklopu ras- prave o međunarodnim problemima u Hrvatskome saboru. Riječ je, naime, o prijedlogu oporbene š- storkke koja je u nedostaj- ku manevarskog prostora predložila da se parla- mentarna rasprava o Ha- škome sudu odži u sklopu rasprave o vanjskoj poli- tici Hrvatske. Tako se dege- riralo upravo ono što su prognozirati brojni poli- tčki analitičari. HDZ je preko različitih rezina svoga utjecaja do kraja z- oštrio stav o Haškom su- du i natjerano optuži na bri- samu prorost. Optuži dakle ne proustaje drugo nego ili se uspravi na straznje noge i suprotnosti pogu- bnoj politici HDZ-a koja sve više izolira Hrvatsku, ili da se utopi u sivlu ha- dezovske homogenizaci- je i time još više izgu- bi prepoznatljivost.

OZREN ŽUNEC SOCIOLOG I GLAVNI UREDNIK POLEMOSA, GOVORIO O RAZLOZIMA ZABRANE TOG ČASOPISA

Uvica Dikić

General Duro Đečak, predsjednik Udruge hrvatskih veterana Domovinskoga rata - koju je vještačava *Polemios* zabranio je svih klana distribucija časopisa zbog zapornog upitnog teksta o ratu u Hrvatskoj. Jeste li dan danas dobili službeno obrazloženje zabrane?

- Njako obrazloženje još uvijek nisam dobio i nikom u momoj nije konstatirano. Moje je mišljenje da razlog zabrane nije operativni dio tog teksta, tekst u cjelini, niti bilo koja skupina tekstova. Smatram da se radi o nečemu posve drugom. *Polemios* je svojim kvalitetnim i međunarodnim ugledom, valjda, postao nezgodan i opasan, pa Đečkova udruga ne želi se biti imati posla. Udruga želi biti jedna fraza, institucija, s lijepim pozicijom, neprobavljivim programima i ljudima koji rade ono što vlast od njih očekuje. Riječ je, dakle, o pokušaju da se ugodi srpskim pogovornicima Domovinskoga rata; to suradnja odnosa u tokom vojna-političarstva. Ova ciljala je nešto kao opasnost ako se zna da se 1994. godine LITVOR davo deklaraciju o svojoj ciljanosti i zaobila u kojoj je, među ostalim, navela potčinu sudanja svibno: što je povrijelo međunarodno ratno pravo i počinio ratne zločine.

PLJAKAŠI ILI UBOJICE

U vašemu tekstu na 113 kartica koji je izazvao bijes Dure Đečaka, ina, čini mi se, tek nekoliko rečenica koje bi mogle zasmetati aktualnom režimu. U diže-ti rečenice izgledaju ste upodivljati hrvatske ratne zločine na području Gospića, Pakračke Poljane, Siska i okolice Osijaka, dok uhojstva civila nakon "Olujne" opustoše slijedećim rečenicom: "Opjaskano je i spaljeno 113 dignata u zrak 16-20.000 kuća koje su Srbi napustili, a stradalo je i nekoliko desetaka razotatila Srba koje su pljakaši likvidirali". Otkud vam brojka od "nekoliko desetaka" likvidiranih Srba?

- Podaci i žrtvama nakon "Olujne" povjereni u nekoliko izvora od Hrvatskih Hrvatskog bebiškog odbojce, preko podataka UNPROFOR-a u Siskitu jug, do satelitskih snimaka podučaju na kojemu su vodene operacije. Budući da sam se ograničio na vrijeme neposredno nakon "Olujne" i uzimajući u obzir izvore koji sam naveo, brojka od nekoliko desetaka ubijenih civila čini mi se najvjerojatnijom. Često mi, moj tekst, nema ambicija točno utvrditi broj žrtava, a jednako tako, osnovna nakana teksta nije baviti se ratnim zločinima jedne ili druge strane. Upru, srpskim zločinima, čini mi u mojemu je tekstu povećan daleko veći prostor.

■ Zašto ste ljude koji su ubijali srpske civile nakon "Olujne" nazvali pljakašima, bez dokaza da su ti pljakaši pripadali regularnim jedinicama Hrvatske vojske?

- U ratu ne treba izostaviti pljakaše kao jedan od glavnih motiva za ratne zločine. Mislim da i ispodignuti Mire Bajramovića vrlo plauzibilno pokazuje da materijalni interes vodi u likvidaciju ljudi i oduzimanje ratnih zločina. Čina mi se da je konstatiraju tako osi srpske civile likvidirali pljakaši, zapravo, najprirodniji.

■ Što je, po vašem mišljenju, bila svrha podržavanja akcije HV-a u Međuckome džepu?

- Svrha, cilj je bio odvođenje Srba od Gospića kako bi prestalo granatiranje tog grada. Mami se čini da se u tome nije uspjelo. Tom se operacijom nije puno dobilo.

■ Ipak, u toj su akciji hrvatske snage, prema podacima iz vašeg teksta, ubile sedamdesetak srpskih civila. U istom kaznete da je Tuđman zbog toga suspendirao dvojicu časničkih, "od kojih će jedan kasnije postati general". O kojim se časnicima radi?

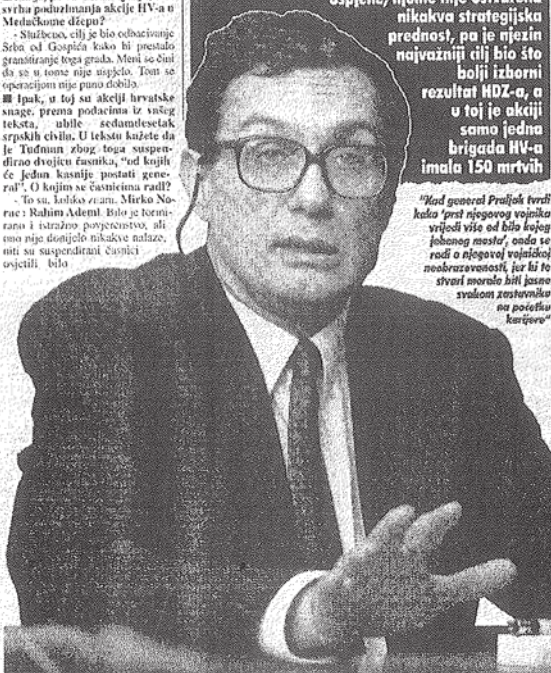
- To su, istina je, Miroko Naranac i Radoš Ademić. Bilo je branarica i istraživač potpukerstvo, ali oni nije donijeli nikakve nalazne, niti su suspendirani časnički osjicili, bilo.

PARTIJA

lakske posljedice. To je, imbe, redovit, slučaj kad se radi o istražnim posjeren, tima u Hrvata. A doista bi trebalo fassvijati nekoliko događaja iz ovoga rata - od pada Vukovara i botanske Posavine, preko tragedije 102. brigade na Kopti u prosinca 1991. do raznih primjera kršenja međunarodnih konvencija u ratome pravu, gdje, među ostalim, trebo svratiti i akciju u Međuckome džepu tu operacija *Olujna*.

■ Zašto, po vašem mišljenju, Hrvatska vlast nastoji zataškati istinu o slučajevima koje ste navele?

Tuđman je generalu Bobetku naredio da masleničku akciju osmisli i izvede u roku od dva tjedna, a razlog tog žurbi mogli su biti samo izbori za Zupanijski dom u veljači 1993. godine. Ta je operacija imala vrlo skromne operativne uspjehe, njome nije ostvarena nikakva strategijska prednost, pa je njezin najvažniji cilj bio što bolji izborni rezultat HDZ-a, a u toj je akciji samo jedna brigada HV-a imala 150 mrtvih

"Nad general Praljak tvrdi kako 'prst njegovoj vojsci vrijedi više od bilo kojeg jebanog mosta', onda se radi o njegovoj vojsci, neobrazovanosti, jer bi to stvar moralo biti jasno svakom zastavniku na početku karijere"

- Tuđmanovoj vlasti, jednostavno, nije u interesu da se pokuša kako je negdje pogrješkila, i ja to doista ne razumijem. Ovi slučajevi da su bezgriješni i da je njihova ideologija tako ustvena da su doprinela sva nedveta u stvaranju tog ideologija. Vukotičeva ideja da se u obrambenom ratu ne mogu počiniti ratni zločini najbolje svjedoči o načinu razmišljanja ove vlasti. O tome, dakako, svjedoče i Tuđmanove riječi kako "mi dosad nisam počinili nijednu pogrešku". Kad se takvim idejama pune glave pripadnika oružanih snaga, onda je to vrlo opasno: vijeska, naime, tada povjeruje kako su u sastavenja ideoloških vijeska doprinela sva nedveta - od krijumčarenja automobila do ubijanja civila, koji samo smetaju na putu do televizora ili videorekordera. Osim toga, Domovinski je rat postao sustavnim dijelom hrvatske mitologije, pa se to - kao i svaki mitologija - ne smije dirati. I ovdje tog mita ne bitna se svesti: a ako je potrebno, ukinu se demokracija, ljudska prava i sve drugo što ogražara mit.

STRANAČKI GENERALI

■ Čini mi se da bi Tuđmanovoj vlasti puno više mogao smetati dio vašeg teksta koji se bavi operacijom Maslenica iz lipnja 1993. negdje oim nekoliko rečenica o hrvatskim zločinima. Vi naime tvrdite da je ta akcija podržala, ponajprije, iz političkih razloga?

- Što se tiče masleničke operacije, postojala je iznimna bezina u pripremi, što je rezultiralo lošim planom akcije. Napad je vršen na cijeloj fronti, što je bila savršeno pogrešna taktika, koja je vrlo lako mogla rezultirati katastrofom. Da bi se spriječila katastrofa, na brzinu su iz Slavonije dovedene svježe snage kako bi se spasio ono što se spasio može. Franjo Tuđman je, naime, naredio generalu Bobetku da akciju osmisli i izvede u roku od dva tjedna, a razlog tog žurbi mogli su biti samo izbori za Zupanijski dom u veljači 1993. godine.

Najvažniji cilj te operacije

PRST NULTE KATEGORIJE

General Slobodan Praljak je prije nekoliko dana ponovno kazao kako "prst njegovoj vojsci vrijedi više od bilo kojeg jebanog mosta". Kako doživljavate Praljkovo gotovo patetično insistiranje na tom kvaziarargumentu za rušenje mostarskoga Starog mosta?

- Praljak se ponaša nevjerojatno. Nedostojno je da jedan general ne poznaje osnovne norme ratnoga prava. Načelo proporcionalnosti, naime, ograničava uporabu sile u ratu i nalaze da ona mora biti razmjerna počinjenoj povradi i aktualnim ili anticipiranim protivničkim akcijama. Moram, dakle, kazati da nema tog prsta koji vrijedi kao most nulte kategorije. Ovo je jedan od najdrastičnijih primjera nestručnog vođenja operacija, i ljudi koji tako vode rat na kraju muno dođu do patetičnih metafora o prstima svojih vojnika. Profesionalce, jednostavno, ne može unistiti cijeli grad: zato što je nekome okruženo. Radi se o Praljkovoj vojsci, neobrazovanosti, jer bi ove stvari morale biti jasne svakom zastavniku na početku karijere.

bio je što bolji izbori rezultat HDZ-a, jer ne vidim ni jedan razlog zašto se akcija morala izvesti upravo tada kad je izvela. Iako, operacija Maslenica imala je vrlo skromne operativne uspjehe i njome nije ostvarena nikakva strategijska prednost.

■ Kolike je ljudske gubitke imala Hrvatska vojska u masleničkoj operaciji?

- Ne znam točan broj poginulih, ali znam da je general Bobetko naveo kako je samo jedna brigada imala 150 mrtvih. To je samo jedna od stotantih primjera zloporabe oružanih snaga za potrebe vlastitog strukture. Prema izvaji ministra Mišljavok, najveći broj članika HV-a poginulo je u ratu HDZ-a. Javno je, dakle, da ti takvoj vojsci djeluje, postojanje, kri-

U MASKIRNOSTI ODORI

Zabrana Polemosa pokušaj je da se uguši znanstveno propitivanje Domovinskoga rata i istraživanje odnosa u toku vojska-politika-društvo ● U ratu ne treba izostaviti pljačku kao jedan od glavnih motiva za ratni zločin ● Prema mojim podacima u Medačkome su džepu pripadnici HV-a ubili sedamdesetak srpskih civila. Tuđman je zbog toga suspendirao dvojicu časnika - Mirka Norca i Rahima Ademija - od kojih je jedan kasnije postao general ● Domovinski je rat postao sastavnim dijelom hrvatske mitologije, pa se u to, kao i u svaku mitologiju, ne smije dirati. U obrani tog mita ne biraju se sredstva, a ako je potrebno, ukinu se demokracija, ljudska prava i sve drugo što ugrožava mit

tra nema nijednog generala, dok ih Široki Brijeg ima desetak.

■ Na kraju svojega teksta u Polemosu kaže da je temeljna nedoumica u pogledu rata u Hrvatskoj pitanje je li to zaista bio rat za hrvatski teritorij ili samo stvaranje uvjeta za dublu BiH, te utoliko farsa.

- To je opća nedoumica i ona će kao takva svojim sigurno još dugo egzistirati. Oko toga će se, vjerujem, u budućnosti pisati knjige, a mislim da će se i sam tome priključiti. No, u svojem su tekstu također napisali da ova nedoumica izlaze pred ratom u vlastima koji, eto se dogodilo. Nisam slobodni glasi ovaj et isk-

tuju stranke i pojedinosti, a ne profesionalizam. Svi ti generali koji bi se možda mogli naći na listi Haaškoga suda, zapravo su stranacki generali i njih će njihova stranka štiti od bilo kakve kaznene odgovornosti. Dakle, posljedica politizacije vojske je neprocjenjivanje hrvatskih ratnih zločina i vojnih grešaka počinjenih u ratu. Isto tako, Hrvatska je, vjerojatno, jedina zemlja na svijetu u kojoj možete penzari palnik. Ratne škole, a da vam nitko ne traži dožak da imate osnovno ili srednje obrazovanje. Ni na jednom stupnju vojnog obrazovanja nije vam potrebna nikakva formalna školska kvalifikacija, nego je dovoljno samo mišljenje nadležnoga tijela. To opet možemo zahvaliti nesimulacij politizirane vojske. Silovaj pukovnika Zeljka Mladova izjavio da palnik čak odgledje i to kad će koji kaminolac iz pobjednja izroniti na površinu, premda su službe koje se time bave vjerojatno cijelo vrijeme znaile gdje se taj pukovnik nalazi.

VOJNI UDAR

■ U govoru prigledom otvaranja Ratne škole vrhovnik je pozvan na uspostavljanje "jedinstva naroda i vojske". Budući da se radi

o defektilni vojnoga udara, je li vas Tuđman poljujao u dugogodišnjem stavu kako je u ovaj zemlji volji udar nemoguć?

- Ne shajem se s vama da je "jedinstvo vojske i naroda" tehnička definicija vojnoga udara, to je tehnička definicija militarizacija. A militarizam može rezultirati vojnim udarom, ili otvorenim udarom, ili militarizacijom društva u kojemu vojska ima sve veći ulogu u političkom životu zemlje. "Jedinstvo vojske i naroda" jedna je zastarjela koncepcija, koja je ovdje postojala put videna s JNA, ali je JNA i sadašnje imala razumljivo sluge države socijalističkog režima i vladika. Smatram da se u Hrvatskoj pljačkaju stranka sve više počinje oslanjati na vojsku kao jedan od najvažnijih stupova režima, a to je totalitarna ideologija vladavine. Nadajmo se, naravno. Tuđman rekao da "Hrvatska vojska treba biti temelj sveukupne države-palike". Svejedno je i tko Palalić rekao da su na našem knjižaru režima "vojska, politija i Crkva kao stupovi ova država". Sve to ukazuje da ona Milasova izjava pokoji se "HDZ nikoga ne boji, jer im vojska i policija" sve više biva prihvaćena u vladajućoj

stranci. To su, uistinu, zastrašujuće stvari i govore da ovoj zemlji ozbiljno prijeti militarizacija.

■ Hoće li, po vama, vladajuća stranka usluhuju da izgubi izbore mirno predati vlast?

- O tome se može jedino spekulirati. Ako je odgovor "ne", dolazi u obzir i razmatranje vojnoga udara. To, međutim, nije klasični vojni udar, nego politička ozbiljnost snaga garantira na vlasti koja ne želi priznati rezultate izbora. Jedan od stvari kojim se

može, bar načelno, smanjiti izgledi za intervenciju vojske u političkom životu zemlje jest njenim neproizvoljnim izostankom, dakle, vojska mora biti uzorak stanovništvu, čim, naravno, po spolnoj osnovi. To bi u hrvatskoj slučaju trebalo imati na umu.

RAT ZA BOSNU

■ Na što mislite?

- Ni na što ne mislim, jer nemam točne podatke. Ali, čitao sam da is-

Tuđmanova izjava o "jedinstvu vojske i naroda" tehnička je definicija militarizma, a militarizam može rezultirati vojnim udarom ili militarizacijom društva u kojemu vojska ima sve veći ulogu u političkom životu. Sve ukazuje na to da se ona Milasova izjava kako se "HDZ nikoga ne boji, jer ima vojsku i policiju" sve više prihvaća u vladajućoj stranci. To su uistinu zastrašujuće stvari, koje govore da ovoj zemlji ozbiljno prijeti krajnja militarizacija

"Vojska mora biti uzorak stanovništvu. Čitao sam, naime, da ista nema ni jednog generala, dok ih Široki Brijeg ima desetak"

ličljivo iz perspektive visokog političke, jer je rat najviše pogodilo obično ljude.

■ Dobro, ali valjda većinu onih koji su sudjelovali u ratu na kraju sami sebi postavili pitanje zašto su se borili?

- Kad su u ratu, ljudi ne misle pravilo o velikim idejama. Mislim iskreno da je vojski ustroj kojemu sam pripisao uvijek postavljeno pitanje kod je trebalo prijeći državnu granicu i ratovati u BiH, konkretno u Posavini. Kad se ratila u obrani Hrvatske, nisu se postavljala pitanja. Na, na ovo pitanje mogao vam odgovoriti i jednako intonim pričom koju sam prije dvadeset godina vidio na austrijskoj televiziji. Gost je bio talasni načelnik austrijskoga generalštaba i postavljeno mu je pitanje za što se borila na istočnoj fronti u Drugome svjetskom ratu, u sastavu Wehrmacht. On je odgovorio: "Mi smo se borili za manje pakaj sebe." Ta perspektiva vojnog života nikad ne treba zaboraviti.

Telefaks prof. dr. Igora Primorca, međunarodnog urednika Polemosa,
general pukovniku Đuri Dečaku (26.1.1999.)

FROM : PRIMORATZ

PHONE NO. : 972 2 5328475

Jan. 26 1999 01:56PM P1

Department of Philosophy
Hebrew University
Jerusalem 91905
Israel
Fax (972-2) 532-8475

26. siječnja 1999.

Gospodin
general pukovnik Djuro Dečak
Predsjednik, UHVDR
Trg Marka Marulića 11
10000 Zagreb
Croatia
Fax 013-385-1-482-9113

Štovani gospodine Dečak,

Obraćam Vam se u vezi sa Vašom odlukom da zabranite
raspačavanje broja 2. časopisa Polemos za 1998. godinu.

Želim prosvjedovati protiv te odluke. Ona je u neskladu sa
načelom slobode misli, riječi i tiska - jednim od temeljnih
načela demokratske države i slobodnog društva - kao i sa načelom
slobode znanstvenog rada i otvorene, slobodne rasprave o njegovim
postignućima. Bojim se da ta odluka neće pridonijeti ugledu
Udruge. Ona se doima kao recidiv odnosa prema slobodi misli,
riječi i tiska, te slobodi znanstvenog rada, koji je
karakterizirao bivši politički sustav, i koji je posve
neprimjeren današnjoj Hrvatskoj.

Odluka svjedoči o dvostrukom nesporazumu. Prvi se tiče odnosa
između izdavača znanstvenog časopisa, s jedne strane, i
uredništva i uredjivačke politike časopisa, s druge strane. Za
razliku od glasila neke udruge ili ustanove, znanstveni časopis
uživa dalekosežnu samostalnost u odnosu na svog izdavača. Izdavač
se u pravilu ne smije miješati u rad uredništva.

Drugi se nesporazum tiče odnosa između izdavača znanstvenog
časopisa i pisaca radova koji se u časopisu objavljuju.
Znanstveni rad izražava nazore svoga pisca i nikog drugog.
Tvrdnje iznijete u znanstvenome radu nitko neće pripisati ni
uredništvu časopisa, a kamoli njegovome izdavaču. S druge pak
strane, nezamislivo je da bi pisac znanstvenog rada taj rad
trebao podastrijeti na uvid i odobrenje izdavaču prije nego bude
objavljen - kao što je, tumačeći Vasu odluku, ustvrdio g.
Valentino Rajković, tajnik UHVDR (prema izvješću u Jutarnjem
listu). Razumije se, ako Udruga drži da za to postoje dobri
razlozi, ona uvijek može izdati saopćenje u kojem se osporavaju
odredjene tvrdnje iz bilo kojeg članka, ili se pak ograditi od
dotičnih tvrdnji, pa i od članka u cijelosti.

Veoma se nadam da ćete naći načina da ispravite spomenutu
odluku, i time pridonosite normalizaciji odnosa između časopisa
Polemos i njegovog suizdavača, UHVDR.

Sa štovanjem i najboljim željama,

prof. dr. Igor Primorac

Kopija:
prof. dr. Ozren Žunec, glavni i odgovorni urednik časopisa

Kopija pisma dr. Normana Cigara, međunarodnog urednika *Polemosa*, general pukovniku Đuri Dečaku (29.I.1999.)

**PUBLIC INTERNATIONAL LAW AND POLICY GROUP
WASHINGTON, DC**

ADDRESS FOR CORRESPONDENCE:

P.O. Box 1527
Vienna, VA 22183-1527
U.S.A.

29 January 1999

General Djuro Decak (Retired)
UHVDR
Trg Marka Marulica 11
10000 Zagreb, CROATIA

Dear General Decak:

I was deeply disappointed and surprised to hear that you have banned the second issue of the journal *POLEMOS*, of which I am the International Editor. I believe your action in this case is especially unfortunate, as it damages Croatia's image, as well as being contrary to Croatia's tradition of openness and tolerance.

Professor Ozren Zunec, in particular, has achieved well-deserved respect abroad for his expertise and high standards of professionalism in his research and publishing efforts. Croatia can be justifiably proud of Professor Zunec's activity and needs to support and encourage journals such as *POLEMOS* if it is to establish its academic leadership in the region and be respected in professional circles abroad.

It is understandable that you may not agree with everything published in *POLEMOS*, and it is perfectly legitimate to express your views if you disagree with any article. That is, after all, the essence of freedom in a democratic society, a goal which I am sure Croatia shares. Unfortunately, the decision to censor *POLEMOS* goes beyond what is accepted in a democratic society and will disappoint Croatia's friends abroad who believed such policies had ended with the fall of the old system.

I therefore urge you strongly to reconsider your decision for the benefit of your country and for your Army's reputation and to lift the ban on *POLEMOS*.

Sincerely,

Dr. Norman Cigar
Senior Associate
Public International Law
and Policy Group

cc. prof. dr. Ozren Zunec

ŽUNEC

VELIKE KONTROVERZIJE O DOMOVINSKOM RATU

Prof. dr. Ozren Žunec (49), pričuvni satnik Hrvatske vojske, nosilac Spomenice Domovinskoga rata 1991., teško ranjen u Jamnici, utemeljitelj i predavač Kolegija sociologije vojske i ratovanja na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, autor više zapaženih knjiga o vojnoj problematiki, nedavno je u časopisu "Polemos" - kojem su suizdavači Hrvatsko sociološko društvo i Udruga hrvatskih veterana Domovinskoga rata - objavio svoj prikaz "Oluja", nakon čega je bio zabranjen, o čemu, u intervjuu "Globusu", kaže:

Procjena akcije Oluja koju je iznio admiral Davor Domazet mistifikacija je napravljena iz političkih razloga!

Prof. dr. Ozren Žunec, glavni urednik "Polemosa", želi objaviti i enciklopediju o Domovinskom ratu. Bavi se i svojom prvom stvarkom, pa upravo prevodi kapitalno filozofsko djelo, Spinoziniu Etiku

Piše Ines Sabalić
Snimio Darje Petković

General Dečak, kao predsjednik Udruge hrvatskih veterana Domovinskog rata, koja je, uz Hrvatsko sociološko društvo, suizdavač časopisa "Polemos", zabranio je časopis zbog vašeg teksta "Rat u Hrvatskoj". Najprije, nije li ta suradnja između akademskog društva s jedne i veteranske udruge s druge strane u najmanju ruku neobična?

- Naprotiv, meni se čini vrlo prirodnom. U Domovinskom ratu sudjelovali su bezbrojni civili. Ja nisam bio jedini sveučilišni profesor, ili jedini intelek-

tualac, ili jedini koji govori strane jezike u ovome ratu, a Dečakova je udruga baš okupljala mnoge kao što sam ja. Datas je prevladavajuće mišljenje o veteranskim udrugama da su to primitivne, nacionalističke, natražnjačke organizacije, ali stvari nisu baš tako jednostavne. Barem ova udruga veterana. Dečakova, to nije bila, i ljudi koje ja odande poznajem interesira čitati i razmišljati o Domovinskom ratu i na razini koju nudi Polemos. Ova veteranska udruga bila je, u prvome smislu, nevladina organizacija, koja je imala međunarodnu reputaciju. I danas je članica Svjetske veteranske organizacije koja okuplja većinom antifa-

sističke borce iz drugoga svjetskog rata. Proletos je ta veteranska udruga u Cavtatu organizirala veliku svjetsku konferenciju o psihosocijalnim posljedicama rata. Ona je prihvatila, pokrenula i, konačno, plaćala visokointelektualni "Polemos". Dakle, činila se izvrsnom ideja da se strukovna udruga, Hrvatsko sociološko društvo, poveže s veteranskom udrugom koja okuplja ljude različitih interesa i srca i preko njih širi svoja istraživanja i na sociologiju rata i na neka pitanja iz nacionalne sigurnosti.

■ **Onda, što je tako sporno u tom vašem stručnom vojnoteorijskom radu?**
- Zaista ne znam: meni nije ništa spor-

no. Vjerojatno je problem u tome da moj tekst, objavljen u "Polemusu", nije od vladajućih struktura kontrolirano pisanje o Domovinskom ratu. Očito je da se to ne prima dobro. Neobičajeno je da se o Domovinskom ratu piše izvan službene hagiografije, stilom zaključaka s partijskih kongresa. Očito, ne bi trebalo postojati ništa osim službenih procjena o tome da je Oluja zračno-kopnena bitka, da je Domovinski rat agresija koja je vojnički slomljena i koja nema nikakvih ozbiljnijih posljedica. Iz ove zabrane vidimo da kod vladajućih struktura izaziva nelagodnu činjenica da postoje autonomne, neredigirane, procjene Domovinskog

Domazetova procjena napravljena je na tragu teze da je Hrvatska u "Oluji" postala regionalnom silom... Danas mislim da je "Oluja" bila vojnički besprijeckoma akcija i jedino je treba staviti u realni kontekst... Iz političkih razloga potiskuje se, ili obeshrabruje, istraživanje o ratnim zločinima s naše strane...

rata, pokušaj da se rat polako prevede u nešto dnevnopolitički apsolvirano, nešto što je iza nas, što je predmet znanstvenog istraživanja.

Zabranjena procjena Domovinskog rata

Ja sam pokušao da na jednome mjestu, iz dostupnog materijala i provjerenih izvora, dadem sažetan i objektivian prikaz uzroka koji su doveli do rata, priprema za rat, rasporeda snaga, političke pozadine, ratnih operacija s jedne i druge strane, načina na koji su se snage organizirale za vodenje takvog rata. Zanimalo me da se pokažu ratne pouke u vojničkom

specijalnom pogledu i, napokon, da se vide posljedice rata. Želio sam da moj tekst o Domovinskom ratu može funkcionirati kao enciklopedijska jedinica - doduse, malo podlaža - ali smatram da se, po pristupa i obziru, on može i tako gledati.

Da bih to izveo, iskoristio sam brojne, i različite, izvore. Iz domaćeg sam se područja koristio, primjerice, intervjuima visokih vojnih zapovjednika Spigelja i Tusa, jer su oni govorili o stvarima o kojima ja nisam znao jer su se odvijale na razinama mnogo višima od onih na kojima sam ja sudjelovao. Što se tiče stranaca, ograničio sam se, većinom, na

one koji su ovdje bili na terenu, a manje sam vjerodostojnosti pripisivao političarima tipa Lorda Owena, jer mi se činilo da su njihove knjige apologetske s obzirom na politiku međunarodne zajednice. Od stranih analitičara najviše sam uzimao u obzir procjene Paula Beaverera, stručnika u britanskim edicijama za vojna pitanja "Jane's", i Amerikanca Norimana Cigana, vojnog analitičara, profesora na Vojnoj akademiji Marinskog korpusa i ranije visokog pentagonskog stratega, kojega smatram najboljim prevodateljem rata u Hrvatskoj i Bosni.

Iz srpske sam predlačke upotrebljavao memoarsiku i stručne radove. Ki-

dijejevičeva knjiga, naprimjer, inače je čudna, jer se u njoj vidi napor čovjeka koji nastoji od Jugoslavena postati Sibirinom, ali su mi zanimljivi bili neki vojni planovi i detalji operacija JNA u početnoj fazi rata 1991. za koje mislim da su kod njega autentični. U stručnom smislu, sa srpske je strane najbolja knjiga Aleksandra Jovanovića, umirovljenog pukovnika JNA, koji je, kao drugovoljac, sudjelovao u ratu u istočnoj Slavoniji. Još dok je tamo službovao, smatrao je JNA loše organiziranom vojskom. Jedna je od njegovih zanimljivijih teza da je JNA pogriješila što u Hrvatskoj nije iz vojara

nastavak na stranici 83

nastavak s prethodne stranice

u gradovima izasla u slobodni operativni prostor. Ja smatram da to, kao situacija primjedba, stoji.

Vjerojatno treba navesti da sam iz domaće produkcije, kao negativne primjere, upotrijebio članke admiral Domazeta objavljene u "Hrvatskom vojniku", pogotovu drugi članak, koji se tiče "Olujе". Domazetova procjena potpuno je nerealna: napravljena je na tragu teze da je Hrvatska u "Olujji" postala regionalnom silom. To je službeno prihvaćena ocjena "Olujje". Domazet uspoređuje "Olujju" s doktrinom značajne kopnene bike, američkom doktrinom za sukob s velikim oklopno-mehaniziranim postrojbama Varšavskog ugovora u Europi prije pada Berlinskoga zida, odnosno kraja hladnoga rata. Jedna od realizacija te doktrine bila je u zaljevskoj ratu, kad su se snage Koalicije bile sukobile s neprijateljem usporivši ih snagama Varšavskog ugovora, po tehnologiji i načinu organizacije. No, iračka je armija, iako inferiorna Koaliciji, bila izvršno tehnološki opremljena, i sve skupa to je neusporedivo sa sukobom Hrvata i Srba u "Olujji '95. Domazetov prikaz - koji se danas uzima zdravo za gotovo - mistifikacija je ratne operacije, pa čak i fabrikat, napravljen, očito, iz političkih razloga.

■ Ovo nije prvi vaš prilog o vojnim

Osobno iskustvo: "Stupio sam u vojsku kojoj je bilo tek nekoliko dana, pa sam iznutra mogao pratiti njezin razvoj i organiziranje."

doduše, nije bio predviđen ključni moment operacije, tj. napad preko Dinare, jer sam ja, u razmišljanjima, taj pravac odbacio: činilo mi se da bi to bilo preteško i zbog političkih i zbog zimskih pritičaka. I, dakako, ja sam u "Pinočehiju" posve odbacio oslobođanje Baranje. To mi se činilo nerealnim zbog blizine Vojске Jugoslavije.

Danas mislim da je "Olujja" bila vojnički besprjekorna akcija, osim što je u jednom trenutku bilo nepotrebno gomilanje snaga na Banovini, koje, srećom, nije urodilo nesrećom. "Olujja" je sjajna akcija; jedino je treba staviti u realni kontekst.

■ Posljednje su riječi u ogledu "Rat u Hrvatskoj", u tekstu u "Polemisu": "Što se zapravo dogodilo?" Navodite moguću dilemu je li rat u Hrvatskoj bio tek priprema za podjelu Bosne i Hercegovine?

- U redu, mislim da s tim pitanjem većina braniteljske, veteranske, populacije baš uvečer ne liježe i ujutro ne ustaje, i ne mislim da je jedini problem koji je ostao nerazsvjetljen iz Domovinskoga rata. Nejasni su i danas pad Vukovara, forsiranje Kupe '91, forsiranje Upe '95, i konačno, pad bosanske Posavine, događaj koji je zadugo odložio tijek rata i pripremio dugoročna politička rješenja.

Novi ratni ciljevi

■ Kad već nabrajamo dileme, kako se odnose prema važnome momentu s početka rata, kad je general Martin Špegelj izgubio ministarsku poziciju jer je nuždirao da se napadnu vojarnе JNA u Hrvatskoj?

- Taj Špegeljev plan, napad na vojarnе, ostvaren je, ali sa dva i pol mjeseca zakašnjenja. Vojarnе su, dakle, bile napadnute, a oružje koje smo, primjerice, uzeli u Varaždinu bilo jedan od najznačajnijih izvora namučnoga naše vojske uopće. Realizacija napada na vojarnе nije Špegeljeva samo utoliko što je on tada već bio smijenjen. A što bi bilo da to napravljeno dva i pol mjeseca ranije? Kako da to znamo? To je tip pitanja: Što bi bilo da je Trocki, a ne Staljin, bio u Moskvi kad je Lonjin umro? Bi li povijest krenula drukčijim tokom? To ne znamo.

■ Vratimo se pitanju "Što se zapravo dogodilo?" Što se zna pouzdano?

- Branitelji pouzdano znaju da su bili u ratu, da su se borili, da su oko njih pogibali ljudi, da je trećina Hrvatske bila okupirana usprkos njihovim najboljim namjerama. Sigurno je da su u obrani zemlje sudjelovali svim svem, i to 1991., kad nije bilo ni uniformi ni oružja ni bakandži. Dilema je nastala 1993., kad se rat proširio na Bosnu, pogotovu kad se razbuktao sukob između Hrvata i Bošnjaka. Rat se tada proširio na ciljeve koji 1991. nisu bili poznati i koji nisu bili ciljevi zbog kojih se 1991. islo u rat. Te, 1991., godine situacija je bila mnogo jednostavnija. Branioci se civilizirani način života od jednog divljačkog, rušilačkog, napada. Kad se počeo rat u Bosni, sve se

Behetko je izjavio da smo "agresora pobijedili vojnički, a zločine nismo činili mi, nego agresor". To tumačenje zanemaruje 300.000 osobnih iskustava rata. Behetkov rat je kao iz referata na partijskim kongresima.

zakoćplificiralo, a 1995. sve je potisnuto u zabnav. S Daytonskim sporazumom stvar se više nije odvijala u mediju rata nego u mediju čiste politike, o kojoj se čita u novinama i o kojoj svatko ima svoje mišljenje. Ali, ljudi više nisu ginuli, nisu im pogibali prijatelji, nisu se više toliko bojali za svoje obitelji. U osobnom ratnom angažiranu najbitnije se već bilo dogodilo i osnovna suprotnost - tj. da sudjeluješ u ratu, a da ti je nejasna politika zbog koje si u njemu - nestala je. Nije se razriješila nego je potisnuta. Uostalom, sve te dileme pred veteranima ionako iščezavaju kad se suoče s onim što im se u ratu stvarno dogodilo. Ono što im se dogodilo življe je i intenzivnije od politike.

Ratna Iskušenja

■ Iz napisu u dnevnim novinama dalo se zaključiti da je "Polem 1" s vašim tekstom zabranjen zato što ste spomenuli ratne zločine s hrvatske strane, odnosno ubijanje srpskih civila u Gospiću, Međakom čepcu, Pakračkoj Poljani i poslije "Olujje". Možete li reći je li se ovaj rat s hrvatske strane vodio čisto, viteški, ili možda prljavo?

- Rat je organizirano ubijanje i uništavanje, a ne nekakva tučnjava u birtiji. U načelu, čovjek ne očekuje ni da bude upleten u birtijske tučnjave, a kamoli u rat. To stvarno jeste iznimna situacija, slom uobičajenih vrednota. Urođena nek pristojnost, civiliziranost, sama ljudskost u mnogim situacijama dolazi u iskušenje. Često sam to vidio u ratu. Nakon ranjavanja, u bolnici sam ležao s jednim momkom kojemu se takvo što dogodilo. Sa svojom postrojbom, u sklopu našega prvog napredovanja po zapadnoj Slavoniji, ušli su neku praznu kuću i ondje odučili ostale. Moj znanac iz bolnice dobio je zadatak da obide i provjeri kuću, pa je, dok su drugi navali na jelo, uzeo automatsku pušku i repetirao je. Kad je otvorio vrata podruma, ugledao je čovjeka u uniformi JNA, smjesta povukao obaranje i ispraznio u njega cijeli okvir. Kad se čovjek srušio, vidio je pokraj njega poluautomatsku pušku, nekoliko ručnih bombi i zolja. Ali, shvatio je, isto tako, da je čovjek kojega je ubio imao, u tom trenutku, podignute ruke, da mu se, tehnički gledajući, predao. Na moga znanca iz bolnice to je djelovalo katastrofalno - loše je spavao, neprestano je o tome pričao, zamušljao je toga starca, koji je, vjerojatno, bio pijan i kojega se nitko nije sjetio pokupiti, kako preplašeno iz podruma osluškuje tuđu vojsku gdje priprema hranu i jede, a ne zna kako bi se predao i što bi radio. Moj znanac, koji ga je ubio, bio je takoder umro od straha kad je vidio uniformiranu čovjeka u podrumu. Je li to ratni zločin? Po konvencijama, protiv osobe koja se predaje ne smije se borbeno djelovati. Gledano po ratnome pravu, on to nije smio učiniti. Gledano iz konkretne situacije, to se događa u ratu. Ja to ne smatram ratnim zločinom.

Mnogi s kojima sam ja bio u ratu pokušavali su maksimalno zadržati svoju ljudskost i uljudenost. Katkad u tome ne uspije. Negdje 1992. dohili smo obavijest da je jedan major JNA zarobljen u Kerestincu, pa smo kolega i ja krenuli onamo, jer smo ga poznavali otkrije: s nekih pregovora, a računali smo da bismo, možda, mogli zavrtiti neku protuobavijestaju ignu. Naravno, išli smo noću, jer je to uobičajeno vrijeme za posjet zarobljenicima kad nešto od njih traži. Razgo-

VELIKE KONTROVERZIJE O DOMOVINSKOM RATU

varali smo s majom oko sat vremena i shvatili da s njim nemamo što posebno raditi. On se vrlo dobro držao, vojnički. Na pitanje da li mu što treba odgovorio je: "Ništa". Jednom kasnije čak je pokušao i bijeg iz Kerestina. U svemu, ponasao se onako kako se treba držati časnik u neprijateljskom zarobljeništvu. Nakon sat vremena ustali smo da krenemo, kad je moj kolega, u nevezanom razgovoru sa zapovjednikom zatvora, doznao da se tamo nalazi i neki čovjek iz sela na Buno-virju gdje je moj kolega imao redbinu. Zeleći se raspitati o rodbini, jer dugo nije ništa o njoj čuo, zatražio je da vidi čovjeka. Pričekali smo zarobljenika. Toga smo poslije postali svjesni, u nekom čudnom prostoru, u kombinaciji fotolaboratorija i kabine za kinoprojeksije, u potlunčavim prostorijama olicenju u neke divlje, žarke, boje. Napokon su doveli toga starog dječa. Jedan mu je krak macala bio strgan. Te macale bile su jako debele. Bio je neobjiran, i upisan se od prstima. Bilo je dva dijeta. Pozvali su ga pred dvojicu hrvatskih časnika, a vjerojatno smo mu izgledali gadno u uniformama, i upišao se. Odmah nam je bilo jasno da smo pogriješili, da smo iz svoje privatnih razloga, a bez veze s ratnom zadaćom, izazvali u čovjeku smrtnu stravu. On je, vjerojatno, mislio da mu sljedi premlaćivanje ili nešto još gore. Pokušali smo ga smiriti. On je samo nešto nepovezano buncao, onako popisan, u svojoj penziji, odmahno penziji, kako je rekao. Nanta je bilo vrlo neugodno, a mogla pripadnja i dan-danas mučiti to da je jesne noći u ratu jednog starca tako prestravio. Evo, naveo sam vam dvije situacije koje se događaju hoćeš-nećeš, jer je naprosto takav rat. A gdje je sve ono što je planirano, što se dogodilo namjerno...

Hrvatski zločini

■ Jeste li znali za ratne zločine s hrvatske strane?

- Da, gotovo se odmah mnogo toga saznalo. Pogotovu se čulo za Gospić, odnosno za tamošnje likvidacije srpskih civila u jesen 1991. Moje zapovjedništvo na to nije moglo utjecati, a ja osobno, kao linijski časnik, bio sam prenisko u hijerarhiji, daleko od mogućnosti da utječem. Ali, nema sumnje, čuli smo priče o tome.

Bio sam svjestan da ne vode svi rat onako kako ga vodi naša zapovjedništvo. Mene su ionako zafikavali da bi, da je po mojemu, zarobljenim časnicima neprijateljske vojske trebalo ostaviti pištolj i, po mogućnosti, bijele rukavice. Ali, bili smo svjesni da se rat razlikuje od kraja do kraja. Po bolnicama, loplicama, pričujući s drugim ranjenicima, vidio sam da je rat u manjim mjestima imao osobniju crtu. Ja sam preko Kupe za sveje protivnike imao 622. motoriziranu brigadu JNA, ali, inače, to je za mene bio anonimni protivnik. No, mnogi su na suprotnoj strani imali susjede. Iz perspektive Zagrepcanina prilično mi je teško suditi kako su oni doživljavali rat. Vjerojatno bitno različito od mene.

■ Koliki su ratni zločini s hrvatske strane? Jesu li značajni i mnogobrojni ili, možda, zanemarivi ekscesi?

- Mi to još ne znamo, jer se ti stvari

nisu dovoljno istražile. Prije nekoliko dana general Janko Bobek izjavio je citirajući - da smo "agresora pobijedili vojnički, oslobodili Hrvatsku, a zločine nismo činili mi, nego agresor". To je li-nearno i nerelevantno tumačenje, koje zanemaruje više od 300.000 osobnih ljudstava rata. Rat o kojem govori Bobek jest rat iz referata na partijskim kongresima; napali su nas, pobijedili smo, nismo radili zločine, i gotovo. Ali, to nije samo tako. Svi mi koji smo u ratu sudjelovali suočavamo se s mnogo bolnijim i kompleksnijim isčinom. Ja se čudim da Bobek o ratu govori tako prazno i apstraktno, jer je on proveo mnogo vremena na fronti i bio jedan od rijetkih zapovjednika uopće koji su toliko vremena proveli s borcima. Ako itko, on bi trebao znati da to nije bilo baš tako.

Iz političkih razloga, potiskuje se, i obeshrabruje, istraživanje o ratnim zločinima s naše strane. Očito, kod nas nema političke volje da se tome ozbiljno pristupi i da se počinioci dovedu pred sud. Sedam ili osam godina nakon ubojstva civila u Pakračkoj Poljani taj se slučaj još povlači po sudovima i nije riješen. Spominjem Poljanu zato što je, zbog Bajramovićeve ispovijesti, postala najpudljivijim primjerom. Dakle, mi ne procesuiramo zločine koje su, možda, počinioci našli ljudi nego je sve prepušteno Haško-nom sudu, gdje suđenja bes-krajno dugo traju i gdje su ljudi veće dugo u zatvoru, a nije ustanovljeno ni da su krivi. Mi ih ne gonimo, a kad ih iz Haaga pozovu kao osumnjičene, onda se to prikazuje kao pritisak međunarodne zajednice, a vladajuća stranka zatraži homogenizaciju svih segmenata društva protiv tih

pritisaka.

Sve se to događa zato što nemamo realan odnos prema ratu. Jasno je da postoje ratni zločini, da ih je počinila naša strana i da zločinci trebaju doći pred sud. Mislim da mnogi problemi proizlaze iz činjenice da nemamo objektivnu analizu Domovinskog rata. Ne postoji mjednarodna knjiga, bilo u izdanju vojske ili nekog civilnog instituta u kojoj bi pisalo: u ratu se dogodilo to i to, stvar smo u početku bili postavili tako ili onako, a iznenađilo nas je ovo ili ono, svi su pravci i organizacijske sheme funkcionirale, a ove ne, razlozi su tome ti i ti... Nemamo ni vojničku analizu onoga što se ratu događalo, kamoli političku, a da i ne govorimo o sudskom sankcioniranju ratnih zločina. Sve nedostaje.

Domovinski rat postoji, zasadi, samo u formuli: bila je agresija, mi smo pobijedili, vojnici smo smlavili neprijatelja, a ratne zločine nismo počinili, jer, kako kaže Bobek, nemoguće je počiniti ratne zločine na svojem teritoriju. Ja uopće ne mogu razumjeti to logiku. To, valjda, znači da 1945., u prva četiri mjeseca, otkad su se ratne operacije u Europi bile prenijele na njemački teritorij, u tom razdoblju Nijemci nisu mogli počiniti ratne zločine, a baš je tada u plinskim komorama u logorima stradao najveći broj ljudi. Nije, valjda, ispriča da su Nijemci bili na svojem teritoriju? Znači da ni partizani nisu odgovorni za Križni put... To je, naprosto, besmislica. Po toj logici svatko na svome teritoriju može raditi što

hoće. To, naprosto, nije tako. Rat podliježe određenim pravilima, inače je sve samo svoepće klanje. Ako se ne poštuju pravila i međunarodnog prava i vojne vještine, rat se gubi. Voj-ske knje nisu kadre provesti disciplinu, i u kojima razulareno ljudstvo ne sluša zapovjedništvo - rećimo u pitanjima zaštite civila i civilnih objekata - brzo će izgubiti rat. Disciplinarnost i poštovanje pravila nisu izmišljeni tek iz moralnih obzira - iako postoje važni razlozi zbog kojih se humanitarno pravo ustanovljuje - nego je to u interesu vojski i zbog njihove efikasnosti.

Srpska brigada HV-a

■ Često spominjanje ratnih zločina s hrvatske strane u Domovinskom ratu do-vodi do pitanja kakva je Hrvatska vojska bila ideološki? Je li ona, kako se katkad zvan Hrvatska tvrdi, bila desna, nacionalistička, gotovo filovestaska, vojska?

- Na tu tvrdnju ne bih pristao; to nije istina. Počet ću od sebe. U rat se nisam prijavio iz nacionalističkih razloga nego zato što je država bila napadnuta i smat-rao sam svojom obavezom da je branim. Neki su branitelji, doduše, na uniformama isprva nosili pršiveno slovo U, dok to, nakon jednog vojnčkog pogreba, nismo zabranili i zapovjedili da se smije nositi samo državno znakovlje, ali ja mislim da obrana zemlje, barem u početku, nije bila nacionalistički intonirana. Mislim da su to mnogi shvaćali kao obranu države. Da to argumentiram, ispričat

Sedam ili osam godina nakon ubojstva civila u Pakračkoj Poljani taj se slučaj još povlači po sudovima i nije riješen. Spominjem Poljanu zato što je, zbog Bajramovićeve ispovijesti, postala najpudljivijim primjerom.

ću vam sudbinu jednog neuspjelog projekta, plana "Carmen", koji smo tako nazvali, inspirirani inter-nacionalnim brigadama u španjolskom građanskom ratu. Na početku rata bili smo predložili osnivanje srpske brigade i dva tjedna uvjeravao sam pretpostavljene u potrebu toga osnivanja. Oni su to odbijali navodeći da je besmisleno

imati bilo kakvu partikularnu brigadu, pa bila to brigada svedučenih profesora, limara, ili Srba, jer da su u obranu zemlje pozvani svi građani, a ne kao limari, slikari, Srbi ili Hrvati.

I meni se samome ta, da tako kažem, hegelijanska argumentaciju svidjela, ali kako sam inzistirao, nakon dva tjedna dobio sam odobrenje da se formira takva brigada. No, kad smo se tom idejom približili političkim predstavnicima Srba u Hrvatskoj, nismo uspjeli. Moja je zamisao bila da će sudjelovanje Srba u obrani Hrvatske, u organiziranju i postrojenju, pomoći da slobodna Hrvatska, nakon rata, ne bude naporna zemlja u kojoj će politički postojati samo, i isključivo, Hrvati. Smatrao sam da slobodna Hrvatska treba biti država svih svojih građana, dakle građanska, a ne samo nacionalna država. Nakon mnogih rasprava uvjerili smo predstavnik Srba da bi bilo dobro osno-vati uniformu, naručiti i obukati, što nije bilo tek tako 1991. Dobili smo se-dam imena za zapovjedništvo, ali je stvar zapela kad je trebalo brigadu popuniti sa

naslovnik na svedučenju stranci

nastavak s prethodne stranice

dvije tisuće ljudi. Mi smo smatrali da popunu brigade trebaju organizirati Srbi, a njihovi predstavnici da to valja napraviti preko običnih mobilizacijskih poziva. Uglavnom, projekt "Carmen" nije realiziran, a ni danas nisam siguran jesam li imao pravo, pogotovo što su mnogi moji znanci rekli da ih je moj prijedlog uvrijedio. No, svrha je ovoga primjeka da vas podsjetim da Hrvatska vojska, dok je nastajala, nije bila nikakva nacionalistička neman.

— Kako to da ste vi, kao sociolog, sakupili toliko znanja iz vojne teorije? Pomoglo vam je, vjerujem, i osobno iskustvo sudjelovanja u ratu, ali to ipak ne bi bilo dovoljno...

— Osobno iskustvo bilo je vrlo bitno. Jer, ja sam stupio vojsku koja je tek nastajala, kojoj je bilo tek nekoliko dana, pa sam iznutra mogao pratiti njezin razvoj i organiziranje. Od rujna do prosinca 1991. stvorili smo solidnu vojsku od preko 200.000 ljudi organiziranih u više od 60 brigada. Organizaciju, to je izvanredno velik uspjeh, i mislim da se čak ni partizani u drugom svjetskom ratu ne mogu nečim takvim pohvaliti. Ja sam bio časnik u Zapovjedništvu Teritorijalne obrane, koji je preinastao u Zapovjedništvo Operativne grupe Zagreb i, na kraju, u Zapovjedništvo obrane grada Zagreba. Rat sam, do demobilizacije 1993., proveo uglavnom, na fronti na Kupi, ali sam bio i na Južnom bojištu i u Slavoniji. Na Kupi smo i borbeno zapovjedali, a drugdje gdje su bile zagrebačke postrojbe, u Slavoniji i na Južnom bojištu, nismo borbeno zapovjedali, ali smo skrbili za postrojbe. U početku nisam znao ništa o ratu i vojsci, pa sam, kao i mnogi, počeo sustavno pronositi vojnu literaturu da bismo mogli ustrojiti postrojbe i rasovati. Svakako je meni, kao i drugima na mom mjestu, pomoglo što smo i otkrili nešto znati. A na kraju rata bilo sam navršao s tim pronosivanjem, jer se naprosto teško lišiti nekakvog znanja, kad ih jednom steknete. Od prvih dana sudjelovao u stvaranju Hrvatske vojske, pa za njezin razvoj imam posebno zanimanje...

O Domovinskom ratu ne piše se izvan službene hagiografije. Očito, ne bi trebalo postojati ništa osim službenih procjena o tome da je Domovinski rat agresija, vojnički slomljena, bez ikakvih ozbiljnih posljedica.

Piše dr. Ozren Žunec

Operacija OLUJA. Napadna operacija OLUJA počela je 4.VIII.1995. godine rano ujutro (5.00 sati) općim napadom na 630 kilometara bojišnice u sjevernoj Dalmaciji, Lici, na Kordunu te na Banovini. Napad je počeo s udarima HRZ na neprijateljeve centre veze i zapovjedna mjesta (Celavac, Petrova gora, Banski Grabovac i Bunik).

Istovremeno, hrvatske su snage otvorile snažni topnički i raketnu paljbu po neprijateljevu prednjem kraju i po dubini njegova rasporeda, nanoseći gubitke, izazivajući paniku te ispitujući reakcije SVK koje su na velikom dijelu bojišnice izostale.

Prvog dana je neprijateljeva obrana na prednjem kraju probijena na četrdesetak mjesta, te su hrvatske snage uspjele ovladati zonom razdvajanja i ponegdje prodrijeti u dubinu od nekoliko kilometara.

Drugoga i narednih dana otkrili su dublji prodor pješastvo i teškom na tridesetak smjerova te su glavni ciljevi dostignuti već trećega i četvrtoga dana.

Pred svitanje prvoga dana operacije, zrakoplovstvo NATO napalo je radarska postrojenja SVK kod Uđbine i Kuina. Centri zrakoplova RMSAD, osvijetljena radarskim snopom, uzvratila su raketama HARM i uništila postrojenja. Ovaj događaj mogao je kod Srba izazvati dojam da je u pitanju kombinirana NATO - HV operacija.

Sa svojih položaja kod Grahova HV je 4. kolovoza snažno tukla Krin i ispalila oko 2000 projektila u nekoliko sati, a već sutradan 4. i 7. gardijska (profesionalna) brigada, otkrjujući se međusobno, uste su u napušteni grad.

Pomoćni smjer napada u ovom sek-

"Globus" iz "Polemosa", časopisa za "interdisciplinarni Rat u Hrvatskoj 1991.-1995., 2. dio: "Od Sarajeva Hrvatska Oluja ne s američkom Pustići

tori kao je iz Sinja; prema Vrlici i Drušću probijale su se jedna pješaka brigada i jedna domobranska pukovnija; potonja je kod Drušća naišla na poteškoće zbog kratkotrajnijeg otpora neprijatelja. Jedna domobranska pukovnija izvršila je u tom sektoru obuhvat s Dinare prema Kijevu. Postrojbe specijalne policije iskoristile su još 1993. godine zauzete položaje na Velebitu i brzo su nadale prema Gračacu, zauzele ga i zaustavile se da

promisle neprijatelja kojim se iz Kninske krajine, Sibiškog zakeca i iz Ravni Kotara preko Otrčica povlaću prema Srbiji i Lapcu i dalje u Bosnu.

U Lici je više brigada i domobranskih pukovnija počelo napredovati prema istoku odbacujući snage 15. korpusa SVK, pa je uskoro zauzet važan prijevojni I. Jabovo na komunikaciji Gospić-Kovčeva.

Na sjevernom likom bojištu najvažniji je zadatak imala 1. gardijska (profesionalna) brigada koja je zauzela Pitvice i preko Rakovice spojila se kod Tržakih Rašteta sa snagama 5. korpusa ABiH, čime je ta enklava demokralizirana.

Nakon toga je 1. gbr okrenula na sjever, ušla u Šunji i nastavila napredovanje prema Karlovcu.

Na kordunskoj i na banovinskoj bojišnici srpske snage, koje su ovdje imale i nešto veću dubinu rasporeda, pružile su jači otpor nego drugdje.

Tako je kod Šinjaja ograničeni protunapad izvela 11. brigada iz sastava 21. (kordunskog) korpusa SVK, čim su 26. i 15. brigada iz 39. (banjskog) korpusa SVK izašle prema Sisku i Sunju; ove su snage, međutim, ubrzo odbačene.

Ozbiljniji zastoj nastao je za 2. gardijsku (profesionalnu) brigadu HV koja je napadala prema Petrinji i pretrpjela osjetne gubitke; kriza je, ipak, prebrođena nakon što je u zapovjedanju i vođenju intervenirala ekipa GSHV, pa je napad ponovljen, i Petrinja pada 6. kolovoza.

Izlimna predaja

Jedna taktička grupa prvoga dana operacije forsirala je Savu uzvodno od Jasenovca i nastupala prema Dubici i Kostajnici, prijeteci zatvaranju jednog preostalog izlaza u Bosnu preko Une u Dvoru.

Nasmjeru prema Kostajnici i Dvoru HV je imala najteže gubitke u cijeloj operaciji (90 mrtvih). Na ovom dijelu bojišnice djelovao je i 5. korpus ABiH iz Bihaća.

Trećega i četvrtoga dana operacije slika je za HV bila vrlo povoljna u Dalmaciji i u Lici, gdje su se snage 7. i 15. korpusa SVK, razbijene već prvim udarima, povlačile u neredu prema Banjoj Luci. Na Banovini je 39. korpus SVK pru-

žao otpor dok nije zaprijetila opasnost da zauzimanjem Dvora bude odsječen, nakon čega se počeo brzo povlačiti.

Na Kordunu je 21. korpus SVK puna četiri dana izvodio obrambena djelovanja, ali je opkoljen i prisiljen na predaju. Predaja je izvršena 8. kolovoza 1995. u 19.00 sati, kad je u Viduševcu srpski zapovjednik hrvatskom generalu Sitpetiću propisno podnio prijavak predstojeni, čestitao na pobjedi i prodao kor-

pus. Ovaj vojnički čin, koji je potpuno oduzimao gotovo od svega što se u ovom iznimno prijevratu ratu događalo kroz četiri godine, označio je i kraj operativnog dijela OLUJE.

Premda su Baranja i dijelovi istočne Slavonije još uvijek ostali pod vlasti Srba, Hrvatska je potpisala sporazum koji je omogućio okončati postignuti jedan od najboljih uspjeha u takvoj vrsti sukoba.

Kao i u ranijim slučajevima, ni VRS ni VJ nisu topece reagirale na hrvatski napad; neaktivni je ostao i posljednji preostali, 11. korpus SVK u Baranji.

Hrvatski gubici bili su razmjerno mali. Poginula su i nestala 263 vojnika, a 1500 je ranjeno (ukupno 1763 ili 1,35% angažiranih snaga).

Srpski gubici nisu poznati, ali se procjenjuje da premašuju 500 poginulih i 2000 ranjenih (ukupno 2500 ili 6,25% angažiranih snaga).

Hrvatska je zaplijenila naoružanja i vojne opreme u vrijednosti od 400 milijuna USD.

Zajedno s pobunjeničkom vojskom izbjegla je i većina srpskog stanovništva; procjene se kreću od 90.000 (hrvatski izvori) do 200.000 ljudi (srpski izvori). Ovi su ljudi, bježeći (osobito u automobilima, traktorima i pješice, zakrčivši sve putove i krenavši u Bosnu, gdje ih putem nitko nije zbrinjavao, pa je dolazilo do tragičnih situacija. Umro je 29 ljudi, a na čestih Srb - Maribrod i kod Prnjavora zabilježeno su i dva slučaja da su očajni ljudi ubili svoje obitelji, a potom i sebe.

Dramatični događaji zbivali su se i na prijelazu u Dvoru gdje su civilna vozila gažena tenkovima i transporterima koji su sebi krećili put.

Stanovništvo iz zone odgovornosti 21. korpusa napustilo je opkoljeni Kordun pod nadzorom hrvatskih vlasti i uputilo se prema Srbiji da bi kod Siska bilo dočekano od razgranatog hrvatskog stanovništva koje je kolono izbjeglica kamenovalo.

Ovaj egzodus, koji je počeo još danima prije hrvatskog napada, dijelom je posljedica straha od suđenja s posljedica pobune, a dijelom ga je potaklo i vodstvo RSK koje je izdalo nalog za eva-

Drugi nastavak studije pregled je stanja u ratu u mira u Hrvatskoj (1992.-1995.), te zamahniti završnih operacija kojima je 1995. slomljena srpska pohuna u Hrvatskoj čime je olončan rat.

VELIKE KONTROVERZIJE O DOMOVINSKOM RATU

istraživanja rata i mira, Sv. 1, br. 2, za srpanj-prosinac 1998., prenosi dijelove drugoga dijela studije o primirju do završnih operacija". "Globus" prenosi dio teksta s međunaslovom "Operacija Oluja"

Može se uspoređivati s domovinskom olujom!

Zabrana: Zucovca
analiza vojnih
operacija ne poklapa
se sa službenom

kuaciju stanovništva i vojske.

Na dan početka operacije preko radija je ponavljana Tuđmanova poruka srpskom stanovništvu da ne napušta domovine i da im se daju sve garancije, čime je dan najgori jesti o tome što će se dogoditi.

Brzina sloma

Hrvatske postrojbe za specijalni rat, predstavljajući se kao organi RSK, plasirale su među srpsko stanovništvo "informacije" o smjernicama evakuacije. Iako je ova akcija izazvala kontroverze (HV je negirala da se poslužila ovim sredstvima), ona je ipak bila opravdano lukavstvo, i to u striktno vojnom smislu zbog već ranije uočene činjenice da vojnici SVK odlaskom stanovništva gube horbeni moral i da slijede svoje obitelji.

Nema dvojbe da je slom SVK bio neminovna, ima li se u vidu nerazmjerna snaga i osobito situacija neposredno pred operaciju u kojoj je hrvatska strana bila u mnogo povoljnijem operativnom i logističkom položaju.

Slom SVK bio je brz, a njezin poraz vojačko poželje. Sustav zapovijedanja i veza, ionako slabo organiziran, bio je inicijalno razbijen ranim djelovanjem HRZ, tako da se SVK nije borila ni kao cjelina, a obrana se nigdje nije mogla uzvati na razini višoj od brigade.

Umjesto odsudne obrane, koja je, u trajanju od desetak dana, mogla proizvesti reakcije VRS, pa i međunarodne zajednice, SVK naprosto je napustila bojište.

Zacuduje, donekle, brzina sloma, koji je, bez obzira na mjestašični otpor, uslijedio već nakon prvih udara. Hrvatska je strana pobjedu u OLUJI pripisala svojoj bespriekornoj organizaciji, iznimnoj obučeniosti svojih sastava, uporabi najmodernijih sredstava i sustava oružja te, ponajprije, svojoj doktrini za koju je preuzeto istvrditi da je realizacija američkog koncepta "zračno-kopnene bitke".

Čini se, međutim, da je uzrok brzog sloma ponajprije u sumoj naravi srpske pobune.

Izazvana i povedena vanjskim faktorima, Miloševićevom velikosrpskom politikom, koja je srpski narod u Hrvatskoj nastojala iskoristiti za teritorijalnu ekspanziju, srpska pobuna nije imala realne temelje.

Pohonom stvorena "država" nije funkcionirala ni u jednom segmentu, osim u proizvodnji hrane, i ovisila je o pomoći iz Srbije (Srbija je 1993. na pomoć "Krajinama" potrošila 1,27 milijardi USD), ali ta je pomoć bila ograničena sankcijama kojima je Srbija podržavala već 1992., a, osim toga, bila je i sredstvo stalnih ucjena.

Odvajena bojišnicom od Hrvatske, RSK je ovisila o političkim prioritetima Srbije te je propala u času kad su njezini sturiji partneri, RS i Jugoslavija, okrenuli da više ne služi ničemu i da predstavlja smetnju i teret.

Postojanje RSK bilo je, svakako, najozbiljnijom preprekom da Milošević i Tuđman postignu bilo kakav dogovor o diobi Bosne i Hercegovine, pa je njezin daljnji opstanak i s te strane bio nepotreban.

Neumjesne usporedbe

Činjenica da Srbija ni u jednoj jednoj prigodi kad bi Hrvatska napala RSK nije intervenirala; pa ni zaprijetila intervencijom; kao i činjenica da je slom RSK u OLUJI od srbijskog političkog vodstva i, pored dramatičnog egzodusa naroda, prihvaćen bez naročitog uzbuđivanja, pokazuju da je RSK bila otpisana, pogotovo u trenutku kad je ispunila svoju funkciju pretploja koje je trebalo osigurati diobu Bosne i Hercegovine, što je odvijeno bio glavni cilj Miloševićeve politike.

Miloševiću je srpska "država" u Bosni i Hercegovini, takva kakva je bila, postala teretom što se

jasno vidjelo kad je Srbija u ljeto 1994. godine zatvorila svoje granice prema RS i uvela sankcije protiv bosanskih Srba; čini se da je Milošević prije nego Karadžić uvidio da bosanski Srbi neće moći trajno držati 70 posto teritorija Bosne i Hercegovine koliko su zauzeli 1992. godine, i od čega nisu htjeli odstupiti, a što je postalo prepreka za političko rješenje koje bi uključivalo diobu Bosne i Hercegovine.

Kad je i sam to shvatio, Karadžić je, vjerovatno, morao donijeti odluku od kojeg će dijela zauzetog teritorija odustati, a prostor južnog dijela bosanske Krajine (Kupres-Bosansko Grahovo-Drvar-Bosanski Petrovac-Jajce-Donji Vakuf) činio se najlogičnijim izborom, jer je ekonomski neznatljiv i ima malobrojno stanovništvo, a njegovim prepuštanjem može se spasiti daleko važniji i dragecjeniji prostor sjeverne Krajine - Banjom Lukom.

Potpuna nezainteresiranost VRS za sudbinu Kupresa, indiferentnost spram nadiranja hrvatskih snaga po Dinaru te slaba obrana Grahova i Glamoča govore u prilog tezi da je Karadžić taj prostor smatrao cijenom za druge, bogatije i važnije, dijelove Bosne i Hercegovine.

Padom Grahova, a naprijed opisana RSK izgubila je mogućnost da se sama pokuša obraniti, i njezina je sudbina bila zapečaćena.

Slom je bio tehničko pitanje i ovisio je samo o tome kad će Hrvati uhititi;

u danim uvjetima taj udar nije ni trebao biti posebno jak ili naročito sofisticiran jer je bitka za "srpsku zemlju" u Hrvatskoj bila izgubljena onog trenutka kad je počela pobuna.

Glorifikacija OLUJE i njezine usporedbe operacijom DESERT STORM, koju su izvele snage Koalicije u Zaljevskom ratu, a što je kod većine hrvatskih vojnih analitičara poprilično razmjere kulta, očito ne vode računa o stanju, mogućnostima i planovima protivnika.

Završne operacije u Hrvatskoj mogu se u pogledu svog tempiranja, izvođenja i posljedica smatrati logičnim ishodom političkih pretpostavki rata. Operacija je izvedena u času sazrijevanja prvenstveno političkih uvjeta (odustajanje RS od jugozapadne Bosne, spor Karadžića i Miloševića, a samo dijelom zbog toga što su nastali i vrlo povoljni vojni uvjeti operacije HV i HVO u jugozapadnoj Bosni 1994.-1995.). Operacija se okoristila nevoljkoću međunarodne zajednice da vojno intervencijom u ratu u bivšoj Jugoslaviji, pa je Hrvatska spremno preuzela zadaci debljake bilhača te tako za rječim međunarodnom zajednicom, a u svoji koristi, sprječila humanitarnu katastrofu goru od srebrničke.

Poraz Srba prvenstveno je politički, a tek onda vojni. Srbi, koji otpočetka nisu imali jasan cilj i odgovarajući konsenzus, nisu stvorili državu koja bi imala i resurse i organizaciju i legitimitet obrane, nisu imali saveznika ni u Miloševiću ni u Karadžiću, nisu postali članom međunarodnog sastava, te je njihov poraz logična posljedica činjenice da nisu postojali politički uvjeti pruživanja njihove ruvalno-perilske paradžave.

Umjesto odsudne obrane, koja je, u trajanju od desetak dana, mogla proizvesti reakcije Vojске Republike Srpske, pa i međunarodne zajednice, Srpska vojska Krajine naprosto je napustila bojište.

“Nedjeljni telegraf” javlja: Đuro Dečak u Zagrebu zabranio tekst o “hrvatskim ratnim zločinima”!

Srbijanski mediji jedva su dočekali incident - zabranu znanstvenog mjesečnika “Polemos” zbog analitičkog teksta prof. Ozrena Žuneca o operaciji Oluja. Tako je Miodrag Đurić, dopisnik “Nedjeljnog telegrafa” iz Zagreba, sve to srbijskoj javnosti predstavio kao “zabranu istine o hrvatskim zločinima protiv Srba u ‘Oluji’”, a Đuru Dečaka kao bivšeg harmonikaša i gostioničara, a danas generala HV-a i župana.

Norman Cigar o zabrani *Polemosa* na Internetu (30.I.1999.)

B o s N e t - January 30, 1999

Available on Usenet as BIT.LISTSERV.BOSNET

Editor's Note: The following notice was published on Just Watch by Norman Cigar, the author of "A Prima Facie Case for the Indictment of Slobodan Milosevic". It chronicles the suppression of the second issue of the scholarly journal POLEMOS by the Croatian authorities. The pretext for the ban was the mention in one of the articles in *Polemos* of atrocities committed by the Croatian Army during its 1995 campaign to reunite Croatia. I post this notice in the hope that our readers will write to the Croatian Government and protest its decision not only to censure a journal but to keep its citizens from judging its actions.

Polemos Banned

The second issue of POLEMOS, a Croatian-language scholarly journal for interdisciplinary research on war and peace, has been banned, which may presage the smothering of this new vehicle for scholarship and debate, and which is likely to have a chilling effect on the development of other uncensored publications in Croatia in general. Zagreb University Sociology Professor Ozren Zunec is the Editor-in-Chief and Norman Cigar serves as the International Editor for POLEMOS, which had been sponsored, in part, by the Veterans' Association in Croatia, of which General Djuro Decak (Retired) is head.

General Decak ordered all available copies of POLEMOS confiscated in a one-sentence order of January 11. According to General Decak's office, a mention of atrocities by the Croatian Army during the 1995 campaign in Professor Zunec's article was deemed as "contrary to the interests of the Croatian State" and apparently served as the pretext for the ban. However, the initiative to ban the issue clearly comes from higher levels.

Any help you can provide, such as by writing to General Djuro Decak urging him to revoke his ban (UHVDR, Trg Marka Marulica 11, 10000 Zagreb, Croatia), or by publicizing this attempt at censorship would be greatly appreciated.

Norman Cigar

Podrška člana Međunarodnog izdavačkog savjeta prof. dr. Marjana Malešiča izdavanju *Polemosa* (1. II. 1999.)

From: Marjan Malesic <marjan.malesic@UNI-LJ.SI>
To: ozunec@hotmail.com
Subject: zabrana Polemosa
Date: Mon, 01 Feb 1999 12:38:45 +0100

Postovani profesor Zunec,
Hvala na poruci u kojoj opisujete tuznu sudbinu drugog broja casopisa Polemos. Kad sam bio pozvan da ucestvujem u jednom od organa casopisa, dr. Bosnjak je naglasio da ce casopis omoguciti publiciranje rezultata znanstvenog istrazivanja o pitanjima rata i vojske. Spomenuta zabrana djeluje protiv tog cilja. Ocito je, da je UHVDR zelela samo instrumentalizirati znanost za afirmativnu interpretaciju rata u Hrvatskoj, i time dati veci legitimitet vlastitom vidjenju rata koje je ocito pravovjernije cak i od onog zvanicnog. Zabrana ce nesumnjivo naneti vise stete Hrvatskoj na medjunarodnoj razini, nego li ce doneti koristi na unutrasnjoj politickoj sceni.
Podrzavam vase nastojanje da drugi broj Polemosa objavite i ostajem clan Izdavačkog savjeta.
Uz najbolje zelje pozdravlja Vas,
Marjan Malesic

WASHINGTON FAX

OPORBA MORA TRAZITI OTVORENU ISTRAGU OKO ODGOVORNOSTI GENERALA, HDZ-ovih DUZNOŠNIKA I TUDMANA ZA RATNE ZLOČINE

Tudmanova ekipa je uvjerena kako je stanovništvo toliko nezrelo i nesvjesno političke realnosti da će ponovno progutati HDZ-ove apokaliptične vizije i glasovati za 'prave branitelje' Hrvatske

Hrvatska Vlada mahinito pokušava cenzurirati javni dijalog o osjetljivom pitanju odgovornosti hrvatske vlasti za ratne zločine. Vrijeme je već povoljno prošlo za informativnu javnu raspravu o uspehu i porodu ratnih zločina počinjenih tijekom ratova u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Mora se precizno utvrditi stupanj krivnje Zagreba. Takav proces "čišćenja" zamrzut će pomoći Hrvatskoj da postigne zasluženi status normalne europske države. Zagrebačka ofenziva protiv istine o ratnim zločinima odvija se na dva fronta, domaćera i inozemnog. Najočitiiji primjer domaće političke cenzure bila je zabrana drugog broja časopisa Polemos, koji se bavi interdiciplinarnim istraživanjima o ratu i miru, a obećava da će postati jedna od vodećih sigurnosnih publikacija u regiji.

Članak glavnog urednika Ozrena Zundeća očito je preplasio funkcionare HDZ-a koji kontroliraju Udrugu hrvatskih vete-

Najočitiiji primjer političke cenzure u Hrvatskoj bila je zabrana drugog broja časopisa Polemos

rana Domovinskog rata (UHVD). Zundećev članak sadržava tvrdnje o činjenicama koje su poznate svim vladama i relevantnim međunarodnim organizacijama: "Hrvatske su snage također počinile zločine (u Bosni i Hrvatskoj) (...) Broj zločina što su ih počinile hrvatske snage značajno je manji od broja zločina počinjenih od srpske strane."

•Psihotični stil•

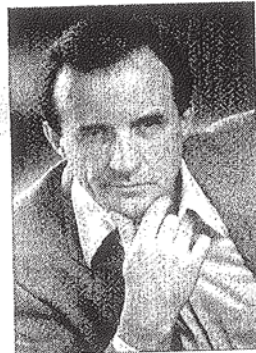
Umjesto rasprave o tom važnom pitanju na civiliziran i demokratski način, glavni tajnik UHVD-a Valentino Rajković ustvrdio je da je Zundećev članak "suprotan interesima hrvatske države" - drugim riječima partijske linije njegovih političkih predstavljenika. Uvredljiv broj Polemosa je zaplijenjen i uklonjen iz prodaje. Kao što otrpje znamo, spaljivanje knjiga ima dugu tradiciju kod malih diktatoričica i primitivnih dužnosnika.

Slučaj Polemosa jasan je primjer kršenja slobode znanstvenog istraživanja. Čak još značajnije, pokazuje do koje je mjere HDZ postao očajan u svojoj borbi za politički kontrolu, zabranjujući specijaliziranu akademska publikaciju male tiraje. Taj postupak izaziva pitanje je li riječ o sveobuhvatnijem pritisku na akademске institucije po uzoru na Miloševićev nedavni napad na srpske fakultete.

Na međunarodnom planu, HDZ-ovi propagandisti, vođeni predsjednikom Tudmanom, obavljaju sve svoje napade na Međunarodni sud za bivšu Jugoslaviju (ICTY). Psiholozi točno ukazuju da su dva ključna impulsa za agresivnu krivnju i strah. Međunarodnu ofenzivu lansirao je predsjednik Tudman tijekom svoga pro-

sinakačkog govora na otvaranju hrvatske vojne akademije. On je prenerzao generalne sudce da se ICTY spremi podići optužnice protiv nekolicine hrvatskih generala navodno odgovornih za ratne zločine između 1991. i 1995.

U svom sada već uobičajenom psihotičnom stilu, Tudman je tvrdio da postoji međunarodna urota (koju bez sumnje predvode zle sile u Washingtonu) da bi se Hrvatsku natjeralo u novi politički savez s Bosnom i Srbijom. Kako bi postigao svoj davovski cilj, ICTY je počeo izjednačavati srpsku i hrvatsku odgovornost u južnoslavenskim ratovima. Optužba je komično ironična ako se uzme u obzir da se

JANUSZ BUGAJSKI direktor Odjela za istočnu Evropu Centra za strateška ispitivanja u Washingtonu

međunarodna zajednica jako trudila odvojiti Hrvatsku od Bosne od potpisivanja Daytonskog sporazuma, dok upravo Vlada u Zagrebu sve više u Srbiji vidi prirodnog saveznika protiv zapadnih špijuna i urotnika. Kako bi se zaštitili od globalne antihrvatske urote", lideri HDZ-a sada prijetio prekidom svekolike suradnje sa Sudom za ratne zločine.

•Strah od Haaga•

Louise Arbour, glavna tužiteljica ICTY-ja, oštro je optužila hrvatsko vodstvo za njegovu "agresivnu retoriku" i "praktične netočnosti". Ukazala je kako je vrlo cinično od Zagreba što suradnje sa Sudom oko optužnica koje ne agrovjavaju one na vlasti, dok uskraćuje suradnju oko optužnica protiv visoko rangiranih hrvatskih dužnosnika. Očito je Zagreb spreman žrtvovati neke svoje manje važne igrače u zapadnoj Hercegovini kako bi vodstvo moglo iz-

bjeći istragu i odgovarajuće sankcije.

Prema riječima jednog zapadnog diplomata, kojeg je nedavno intervjuirala novinska agencija Reuters, Tudman se "osobno jako boji da će biti optužen za ratne zločine. To je glavni razlog što je sada u tijeku kampanja protiv Haaga." Očito, pozivi na osudu Miloševića izazvali su nelagodnu kod nekolicine HDZ-ovih dužnosnika koji su predvodili ubojstva i izgon bosanskih Muslimana. Oni kalkuliraju za su sljedeći na redu za ozbiljniju istragu.

Kako bi opstali na vlasti i izbjegli sudjenje, ti dužnosnici sada iskoristavaju pitanje ratnih zločina da bi podjarili nacionalističke osjećaje među hrvatskim građanima. Stoga vlada propagandna paljba protiv ICTY-ja i "međunarodnih špijuna" koji navodno žele uništiti Hrvatsku. Uglednici HDZ-a imaju obraza za izjednačavati svoje osobne sudbine su sudbinom hrvatskog naroda i države. Hrvatska bi javnost trebala prozreti te političke igre i razumjeti da neki visoko rangirani pojedinci neće prezati ni pred čim da bi sačuvali vlastite glave.

•Nacionalistička paranoja•

Kampanja protiv istraživanja HDZ-ovih ratnih zločina ima dva glavna cilja. Prvo, kako bi se prikrila odgovornost Vladinih dužnosnika za masakre i izgone nenasoružanih civila u Bosni i Hrvatskoj. Drugo, to je postalo političko oružje za nadolazeće parlamentarne izbore. Bez ikakve uvjerljive programa gospodarske reforme, do grla u inerciji i korupciji, HDZ instinktivno poseže za jedinim oružjem iz svog arsenala: nacionalističkom paranojom.

Tudmanova ekipa pokušava podići političku temperaturu i skrenuti pozornost sa sve bitnijih gospodarskih problema za koje snosi odgovornost. Uvjereni su kako je stanovništvo toliko nezrelo i nesvjesno političke realnosti da će ponovno progutati HDZ-ove apokaliptične vizije i glasovati za "prave branitelje" Hrvatske. Vrijeme je da hrvatska demokratska

Hrvatska bi javnost trebala prozreti političke igre dužnosnika HDZ-a koji nastoje sačuvati vlast

opozicija pokrene vlastitu ofenzivu protiv ratnih zločina. Moraju tražiti iskrenu i otvorenu istragu oko odgovornosti hrvatskih generala i dužnosnika HDZ-a, uključujući i samog predsjednika Tudmana. Znamo koja očekuje da je se tretira kao normalnog međunarodnog igrača ne smije imati nikakvih kostura u ormaru. Na žalost, utjecaj ofenzive HDZ-a još će više unazdati napredak Hrvatske prema demokraciji, prosperitetu i europskim integracijama. A to je upravo ono što HDZ želi kako bi ostao na vlasti.

među nama da shvate kako ništa nećemo dobiti budući pomoćnicima u rješavanju hrvatske suverenosti. I kako im nije osigurano ništa u zamjenu? Jedno pitanje ostaje na kraju bez odgovora. Zašto Nacionalni...

...tako svestrano, u nekoliko "analitičkih" članaka zastupa Matu Granića, kao "jednog od rijetkih članova vladajuće stranke, koji uživa povjerenje javnosti, a bio bi prihvatljiv i za oporbu i za međunarodni zajednički". Zašto mu svojnici savjetuju što treba a što ne smije učiniti? "Za Matu Granića, u predzbornoj godini, zapravo nije privativija ni jedna druga funkcija. Na svakoj, osim u tojolej...

li iskrenu i otvorenu istragu oko odgovornosti: hrvatskih generala i dužnosnika HDZ-a, uključujući i zamjenu predsjednika Tuđmana. Zamjena koja očekuje da se tre...

...No, kad smo pročitali te Bugajskičke, nije li doba da se hrvatska oporba, i hrvatska vladajuća stranka, i hrvatski biraci, i hrvatski narodi, napokon ujedine, dok još imamo državu? Nije li doba da Hrvati počnu raznazavati što to plaši Bugajskičke, da shvate kakve su Bugajskičke uloge i funkcije, da shvate tek nacionalno je...

...održavalo nek nacionalno je... Kako svoje privatne ambicije napokon trebaju podrediti probliku budućnosti naroda?

Bacimo sve to u koš!

Nije li napokon doba da hrvatski političari među sobom razaznaju one koji su priporučili služiti Bugajskičima? Nije li napokon doba da hrvatski političari, smatraju li sebe hrvatskima i traže li povjerenje naroda, napokon počnu štiti problike toga naroda i države, da poverenu istragu srpskim nastupiti zlobina nad Hrvatima u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini? Nije li doba da Hrvatska politički kvalificira srpski napad na Hrvatsku, i da to složno učine vjernici i oporbeni političari? Nije li doba da Hrvatska prekinu suradnju sa staljinističkim sudovima poput haaskoga? Nije li doba da Hrvatska pokrene vlastitu istragu i otvorenu istragu nad ulogom stranih obavještajnih službi u ratu. Štoje protiv Hrvatske, i da otvoreno jasno definiraju djelovanje sudaca haaskog sudstva? Nije li doba da stvaritmo kažemo i mi, građani, čvrsti i pametni? Nije li doba za mnoge...

da je Bugajskičko uložilo prilišna sredstva u Zrnuća, pa sad Zrnuć mora postati "vođačić". A o kojim "regiji" je riječ? Da nije slučajno Jugoslavija? Polemos je vjerojatno Hrvatske ranike vrhovnih igrača, ne smije imati nikakvih kostura u ormaru.

...No, kad smo pročitali te Bugajskičke, nije li doba da se hrvatska oporba, i hrvatska vladajuća stranka, i hrvatski biraci, i hrvatski narodi, napokon ujedine, dok još imamo državu? Nije li doba da Hrvati počnu raznazavati što to plaši Bugajskičke, da shvate kakve su Bugajskičke uloge i funkcije, da shvate tek nacionalno je...

...održavalo nek nacionalno je... Kako svoje privatne ambicije napokon trebaju podrediti probliku budućnosti naroda?

Bacimo sve to u koš!

Nije li napokon doba da hrvatski političari među sobom razaznaju one koji su priporučili služiti Bugajskičima? Nije li napokon doba da hrvatski političari, smatraju li sebe hrvatskima i traže li povjerenje naroda, napokon počnu štiti problike toga naroda i države, da poverenu istragu srpskim nastupiti zlobina nad Hrvatima u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini? Nije li doba da Hrvatska politički kvalificira srpski napad na Hrvatsku, i da to složno učine vjernici i oporbeni političari? Nije li doba da Hrvatska prekinu suradnju sa staljinističkim sudovima poput haaskoga? Nije li doba da Hrvatska pokrene vlastitu istragu i otvorenu istragu nad ulogom stranih obavještajnih službi u ratu. Štoje protiv Hrvatske, i da otvoreno jasno definiraju djelovanje sudaca haaskog sudstva? Nije li doba da stvaritmo kažemo i mi, građani, čvrsti i pametni? Nije li doba za mnoge...

...No, kad smo pročitali te Bugajskičke, nije li doba da se hrvatska oporba, i hrvatska vladajuća stranka, i hrvatski biraci, i hrvatski narodi, napokon ujedine, dok još imamo državu? Nije li doba da Hrvati počnu raznazavati što to plaši Bugajskičke, da shvate kakve su Bugajskičke uloge i funkcije, da shvate tek nacionalno je...

...održavalo nek nacionalno je... Kako svoje privatne ambicije napokon trebaju podrediti probliku budućnosti naroda?

...održavalo nek nacionalno je... Kako svoje privatne ambicije napokon trebaju podrediti probliku budućnosti naroda?

Bacimo sve to u koš!

Nije li napokon doba da hrvatski političari među sobom razaznaju one koji su priporučili služiti Bugajskičima? Nije li napokon doba da hrvatski političari, smatraju li sebe hrvatskima i traže li povjerenje naroda, napokon počnu štiti problike toga naroda i države, da poverenu istragu srpskim nastupiti zlobina nad Hrvatima u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini? Nije li doba da Hrvatska politički kvalificira srpski napad na Hrvatsku, i da to složno učine vjernici i oporbeni političari? Nije li doba da Hrvatska prekinu suradnju sa staljinističkim sudovima poput haaskoga? Nije li doba da Hrvatska pokrene vlastitu istragu i otvorenu istragu nad ulogom stranih obavještajnih službi u ratu. Štoje protiv Hrvatske, i da otvoreno jasno definiraju djelovanje sudaca haaskog sudstva? Nije li doba da stvaritmo kažemo i mi, građani, čvrsti i pametni? Nije li doba za mnoge...

...No, kad smo pročitali te Bugajskičke, nije li doba da se hrvatska oporba, i hrvatska vladajuća stranka, i hrvatski biraci, i hrvatski narodi, napokon ujedine, dok još imamo državu? Nije li doba da Hrvati počnu raznazavati što to plaši Bugajskičke, da shvate kakve su Bugajskičke uloge i funkcije, da shvate tek nacionalno je...

...održavalo nek nacionalno je... Kako svoje privatne ambicije napokon trebaju podrediti probliku budućnosti naroda?

...održavalo nek nacionalno je... Kako svoje privatne ambicije napokon trebaju podrediti probliku budućnosti naroda?

Bacimo sve to u koš!

Nije li napokon doba da hrvatski političari među sobom razaznaju one koji su priporučili služiti Bugajskičima? Nije li napokon doba da hrvatski političari, smatraju li sebe hrvatskima i traže li povjerenje naroda, napokon počnu štiti problike toga naroda i države, da poverenu istragu srpskim nastupiti zlobina nad Hrvatima u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini? Nije li doba da Hrvatska politički kvalificira srpski napad na Hrvatsku, i da to složno učine vjernici i oporbeni političari? Nije li doba da Hrvatska prekinu suradnju sa staljinističkim sudovima poput haaskoga? Nije li doba da Hrvatska pokrene vlastitu istragu i otvorenu istragu nad ulogom stranih obavještajnih službi u ratu. Štoje protiv Hrvatske, i da otvoreno jasno definiraju djelovanje sudaca haaskog sudstva? Nije li doba da stvaritmo kažemo i mi, građani, čvrsti i pametni? Nije li doba za mnoge...

...No, kad smo pročitali te Bugajskičke, nije li doba da se hrvatska oporba, i hrvatska vladajuća stranka, i hrvatski biraci, i hrvatski narodi, napokon ujedine, dok još imamo državu? Nije li doba da Hrvati počnu raznazavati što to plaši Bugajskičke, da shvate kakve su Bugajskičke uloge i funkcije, da shvate tek nacionalno je...

...održavalo nek nacionalno je... Kako svoje privatne ambicije napokon trebaju podrediti probliku budućnosti naroda?

...održavalo nek nacionalno je... Kako svoje privatne ambicije napokon trebaju podrediti probliku budućnosti naroda?

Bacimo sve to u koš!

Nije li napokon doba da hrvatski političari među sobom razaznaju one koji su priporučili služiti Bugajskičima? Nije li napokon doba da hrvatski političari, smatraju li sebe hrvatskima i traže li povjerenje naroda, napokon počnu štiti problike toga naroda i države, da poverenu istragu srpskim nastupiti zlobina nad Hrvatima u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini? Nije li doba da Hrvatska politički kvalificira srpski napad na Hrvatsku, i da to složno učine vjernici i oporbeni političari? Nije li doba da Hrvatska prekinu suradnju sa staljinističkim sudovima poput haaskoga? Nije li doba da Hrvatska pokrene vlastitu istragu i otvorenu istragu nad ulogom stranih obavještajnih službi u ratu. Štoje protiv Hrvatske, i da otvoreno jasno definiraju djelovanje sudaca haaskog sudstva? Nije li doba da stvaritmo kažemo i mi, građani, čvrsti i pametni? Nije li doba za mnoge...

Pun koš bugajskica

Maja Freundlich

...No, kad smo pročitali te Bugajskičke, nije li doba da se hrvatska oporba, i hrvatska vladajuća stranka, i hrvatski biraci, i hrvatski narodi, napokon ujedine, dok još imamo državu? Nije li doba da Hrvati počnu raznazavati što to plaši Bugajskičke, da shvate kakve su Bugajskičke uloge i funkcije, da shvate tek nacionalno je...

Bacimo sve to u koš!

Nije li napokon doba da hrvatski političari među sobom razaznaju one koji su priporučili služiti Bugajskičima? Nije li napokon doba da hrvatski političari, smatraju li sebe hrvatskima i traže li povjerenje naroda, napokon počnu štiti problike toga naroda i države, da poverenu istragu srpskim nastupiti zlobina nad Hrvatima u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini? Nije li doba da Hrvatska politički kvalificira srpski napad na Hrvatsku, i da to složno učine vjernici i oporbeni političari? Nije li doba da Hrvatska prekinu suradnju sa staljinističkim sudovima poput haaskoga? Nije li doba da Hrvatska pokrene vlastitu istragu i otvorenu istragu nad ulogom stranih obavještajnih službi u ratu. Štoje protiv Hrvatske, i da otvoreno jasno definiraju djelovanje sudaca haaskog sudstva? Nije li doba da stvaritmo kažemo i mi, građani, čvrsti i pametni? Nije li doba za mnoge...

...No, kad smo pročitali te Bugajskičke, nije li doba da se hrvatska oporba, i hrvatska vladajuća stranka, i hrvatski biraci, i hrvatski narodi, napokon ujedine, dok još imamo državu? Nije li doba da Hrvati počnu raznazavati što to plaši Bugajskičke, da shvate kakve su Bugajskičke uloge i funkcije, da shvate tek nacionalno je...

Bacimo sve to u koš!

Nije li napokon doba da hrvatski političari među sobom razaznaju one koji su priporučili služiti Bugajskičima? Nije li napokon doba da hrvatski političari, smatraju li sebe hrvatskima i traže li povjerenje naroda, napokon počnu štiti problike toga naroda i države, da poverenu istragu srpskim nastupiti zlobina nad Hrvatima u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini? Nije li doba da Hrvatska politički kvalificira srpski napad na Hrvatsku, i da to složno učine vjernici i oporbeni političari? Nije li doba da Hrvatska prekinu suradnju sa staljinističkim sudovima poput haaskoga? Nije li doba da Hrvatska pokrene vlastitu istragu i otvorenu istragu nad ulogom stranih obavještajnih službi u ratu. Štoje protiv Hrvatske, i da otvoreno jasno definiraju djelovanje sudaca haaskog sudstva? Nije li doba da stvaritmo kažemo i mi, građani, čvrsti i pametni? Nije li doba za mnoge...

Ispod razine ozbiljne spjunatze

Nakon što nam je kazao kako u Hrvatskoj provelo "diskurs", Bugajski kaže kako je "napočili primjer domaće političke cenzure bila drugačija drugačija broja interdisciplinarnim istraživanjima u ratu i miru", a za taj Bugajski kaže kako "obavca postati jedi na od vodećih sigurnosnih i publikacija u regiji". Komu je to jasnog stila i napokon: "Vrijeme je da hrvatska demokratska opozicija pokrene vlastitu ofenzivu protiv ratnih zločina. Moraju traži...

Ispod razine ozbiljne spjunatze

Nakon što nam je kazao kako u Hrvatskoj provelo "diskurs", Bugajski kaže kako je "napočili primjer domaće političke cenzure bila drugačija drugačija broja interdisciplinarnim istraživanjima u ratu i miru", a za taj Bugajski kaže kako "obavca postati jedi na od vodećih sigurnosnih i publikacija u regiji". Komu je to jasnog stila i napokon: "Vrijeme je da hrvatska demokratska opozicija pokrene vlastitu ofenzivu protiv ratnih zločina. Moraju traži...

Odaleke tolika "jibubav"

Svakako, taj Bugajski izdaleke Amerike pronalazi svakoga ljudna vremena, pisati za jedan od ljudnika što plaže u Hrvatskoj. Za tu Hrvatsku, nam inače s podsmjehom razne jurčene tvrde kako je "velikom" i "važnom" svijetom, kojim Amerika navodno vlada, "malena" i "nevažna". Zašto Bugajski ima toliko vremena za...

...No, kad smo pročitali te Bugajskičke, nije li doba da se hrvatska oporba, i hrvatska vladajuća stranka, i hrvatski biraci, i hrvatski narodi, napokon ujedine, dok još imamo državu? Nije li doba da Hrvati počnu raznazavati što to plaši Bugajskičke, da shvate kakve su Bugajskičke uloge i funkcije, da shvate tek nacionalno je...

...No, kad smo pročitali te Bugajskičke, nije li doba da se hrvatska oporba, i hrvatska vladajuća stranka, i hrvatski biraci, i hrvatski narodi, napokon ujedine, dok još imamo državu? Nije li doba da Hrvati počnu raznazavati što to plaši Bugajskičke, da shvate kakve su Bugajskičke uloge i funkcije, da shvate tek nacionalno je...

...No, kad smo pročitali te Bugajskičke, nije li doba da se hrvatska oporba, i hrvatska vladajuća stranka, i hrvatski biraci, i hrvatski narodi, napokon ujedine, dok još imamo državu? Nije li doba da Hrvati počnu raznazavati što to plaši Bugajskičke, da shvate kakve su Bugajskičke uloge i funkcije, da shvate tek nacionalno je...

KULTURA

ČASOPISI U povodu trećeg broja godišnjaka 'Europski glasnik', čije je matično izdanje Finkielkrautov 'Le Messenger européen'

Hrvatska časopisna šutnja

U dosjeu 'Europskog glasnika' o Huntingtonovom 'Sukobu civilizacija' tekstovi hrvatskih autora kao da su prikvačeni na strane priloge. Kako to da je malo ovdašnjih rasprava 'visokog intenziteta'? Konkretno, gdje su dosjei o tako zvanom sukobu civilizacija na našim prostorima, o čemu rado zbori i akademik Tuđman?

Piše: Mirko Vid Mlakar

Polgramo li se riječima, novine su časopisi kao opisi ili bar orisi časa (doba), a časopisna je namijenjena uloga časovitora, tj. stvaranja novog doba, barem u smislu izoštrene slike o nekom dobi.

Nedavni slučajevi 'Hrvatskog slova' i 'Vijenca', a to su 'primljeni' časopisi, kao da su odložili suočavanje s problemima 'pravih' časopisa. Ili su roviše prouzile funkciju klasičnih časopisa? O sadašnjem stanju dostatno govori već odgovor na pitanje koliko je u Hrvata časopisa koji imaju redoviti dvomjesečni ciklus.

Svaki župnik dobio panegirik

I u Hrvatskoj su ako ne škole ili pravci, a ono generacije identifikirane s časopisima. Posljednji od takvih je "Quorum", nastao prije desetljeća i pol. A kakvog su profila današnji časopisi? Uz riječke iznimke - primjerice "Torpida", koji se specijalizirao za uratke družine mladih novinara s književnim pretonjima i literata koji rade u novinama; časopisi su svaštašta, poputjavaju prostor u sklopu zadanih, u pravilu jednih, sredstava. Istina, načuvaju se i crvene nit. Primjerice, regionalni časopisi tzv. opće struke igraju na sigurno: cum grano salis, valjda je svaki župnik dobio panegirik.

Naravno, u svakome časopisu, od čakovečkoga 'Hrvatskog sjevera' do 'Dubrovnika', može se naći priloga koji će privući i najprobitljivijeg čitatelja. Ali nedostaju 'glavna jela' ili makar izvrsna 'predjela'. Dakle, koji su časopisi prava zborna mjesta

društvenoznanstvenoga i kulturnog (u širem smislu) promišljanja? Koliko je časopisa koji izazivaju, koji su dogadaji, da ne kažem poslastice?

'Polemos' je izazvao širu pozornost, ali tek nakon što je pričuveni general Duro Dečak, predsjednik UHVDR-a, koja je (bila) suizdavač časopisa, ukinuo distribuciju drugog broja. Navedeni časopis za istraživanja rata i mira nije zabranjen zbog primjerice, inventivnosti ili inovacije u području ideja (paradigme), nego je Dečak zestoko uzvrao već na iznošenje općepoznatih podataka o zločinima nakon Oluje.

Prof. Ozren Žumec, 'Polemosov' urednik i autor spornog (dijela) teksta, izjavio je da se rat može završiti samo ako se o njemu počne analitički raspravljati, tj. kad rat postane predmetom znanosti. A koliko je i kako je uopće suvremenost postala predmetom časopisa? Ne bi li se čak moglo govoriti o hrvatskoj časopisnoj šutnji? Da je više kritičnoga govora, ne bi bilo više problema, uključujući i zabrane, na ovaj ili onaj način? Naravno, živahna intelektualna scena nikad nema togoba samo s politikom i vladajućom ideologijom, nego je i u napetosti prema ustaljenim melodama ili matricama u svojim strukturama, tj. u 'cehovima'.

Dr. Žumec Dečakovu zabranu vidi u kontekstu želje vlasti da zadrži monopol nad istinom o Domovinskom ratu. 'Prvi stališ' monopol sigurno ne želi samo na tome području, što znači da bi trebalo biti problema i s časopisima drugih struka. Ili je riječ o mudro-

'Europski glasnik' mogao bi postati kulturni časopis, otvorila kao što je nekada bio 'Gordogan'

Dobar, ali ne godišnjak

Čini se da je najveću priliku da bude označen kritičkim laboratorijem druge polovice devedesetih imao 'Erasmus', nastao 1993. godine. I taj 'časopis za kulturu i demokraciju' sada je u velikim financijskim poteškoćama; pa su slabi izgledi da će nuditi poslastice kao, primjerice, prije pet ljeta, kad je (istina, uz ogradu uredništva) objavio zamišljeni operaciju oslobađanja glavnine 'SR Krajine'. No, tu je i drugi kandidat za slavo-dobitnika.

'Europski glasnik' je zacijelo najdeblji časopis u Hrvata. Kad se njegovih 620 stra-

nica podijeli s četiri, pet ili šest dobije se ovdašnji prosječni časopis. U jednim smo dnevnom novinama pročitali: "I ovaj broj 'Europskog glasnika' potvrđuje da se i kod nas može praviti dobar časopis." Cinih li rekao da to i nije tako teško kad se časopis pojavljuje jednom godišnje, te kad matično izdanje 'Le Messenger européen', pod ravnanjem Alaina Finkielkrauta, izlazi kod pariškog Gallimarda.

Uvjetno rečeno, 'Europski glasnik' nije odzdo, tj. iz nas, nego je izvana, tj. sa strane. Primjerice, u posljednjem je broju, uz priloge oko integralnog teksta "Dušana cimetoze boje Bruna Schulza (knačno!)", središnja tema "Sukob civilizacija" Samuela Huntingtona. Ne mogu se oteći dojmu da su u polemikom došli tekstovi hrvatskih autora samo dodatno, tj. da su prikvačeni na strane priloge o toj knjizi.

Nije problem u 'Europskom glasniku', koji bi bio vrlo koristan i da nani nudi i same (cjelovite) prijevode, nego u tome što je malo ovdašnjih rasprava "visokog intenziteta", poput onih koje se katkad pojavljuju u "Erasmusu" ili "Političkoj misli" (Fakulteta političkih znanosti). Konkretno, gdje su domaći dosjei o tzv. sukobu civilizacija na našim prostorima? Naravno, u dosjeu bi nužno bili i prijelovi, ali kolo tj. rasprava bi vodili hrvatski stručnjaci. Njih ima, a i akademik Franjo Tuđman u više navrata je rado zborio o toj "materiji", ili stručnjaci nisu sposobni za takvo što? Uzgred, kvalitetna razmišljanja o, oho, "sukobu" s islamom objavljena su prije

ratu u "Kulturnom radniku", sada pokojnom zagrebačkom časopisu.

Entropija na kraju milenija

Dade se razumjeti zašto nemamo objektivnu rasčlambu Domovinskog rata, koju sigurno neće napraviti ekipa oko "Hrvatskog vojnika", ali je doista nerazumljivo - i nerazumno - što se ne nude nepristrane analize i sinteze, oho, socijalističke prošlosti. Ili će i to za Hrvate napraviti Finkielkraut?

'Europski glasnik' služi za korespondiranje Europe i Hrvatske. Primjerice, uzbuđujuće je uspoređivanje roaigranja tzv. svijeta i Hrvata na Kusturičin "Underground" ili na Handkovicu "Pravdu za Srbiju". Navedeni je časopis elitni, možda elitističan, s tendencijom da bude prihvaćen kao kulturi, otpričke kao što je nekada bio "Gordogan". I to mnogo za aktualne hrvatske prilike.

Dakle, koji su 'veliki' časopisi opće struke u Hrvatskoj na kraju stoljeća? Ako ih se ne može izdvojiti nekoliko, kakva je opća slika časopisništva? Mračna, a? Međutim, koji su veliki romani ili filmovi rođeni u posljednjih desetak godina? Koliko je nastalo 'teških' znanstvenih djela, poput knjige "Literarum studia" Radioslava Katličića? Uz uvažavanje činjenice da Muze zaštite kad topovi govore, gdje su očitovanja energija koje su po definiciji bile zarobljene, sputane i/ili iskričavane pod socijalizmom?

Časopisi, kao zbornici fraktala, čestica aktualnih produkcija, valjda su najbolji opisi stanja u kulturi, znanosti i uopće u intelektualnim pogonima. U Hrvatskoj na kraju tisućljeća to je stanje entropije.

POLITIKA

RAZGOVOR Virovitičko-podravski župan i predsjednik UHVDR-a

ĐURO DEČAK: PRIPADAM STRUJI CENTRA DR. TUĐMANA, ALI ONA DANAS U HDZ-U NIJE NA CIJENI

Neki kažu da bih mogao biti dobar ministar branitelja

• Govori se o mogućim kandidatima za mjesto ministra hrvatskih branitelja. U nekim kombinacijama spominje se i vaše ime.

• Neki kažu da bih ja to trebao preuzeti kako bih sve složio, ali u ovoj konstelaciji snaga teško da bi to bilo tko prihvatio jer morao bi se baviti problemima unazad osam godina.

• Tko bi, prema vašemu sudu, ipak bio najbolje rješenje za to mjesto?

• Dok god je dr. Juraj Njavro na čelu tog ministarstva uopće ne želim raspravljati tko bi trebao biti ministar, jer, ako je netko zaslužio da bude na čelu toga ministarstva onda je to dr. Njavro. Međutim, njemu trebaju ljudi koji sve zadatke mogu ostvariti u praksi. No, problema je toliko da trenutčno ne vidim tko bi ih mogao kvalitetno riješiti.

• Koliko je Ministarstvo hrvatskih branitelja uspjelo napraviti od svih tih poslova otkako je ustrojeno?

• Ništa.

• Zašto?

• Na žalost, mi smo to ministarstvo osnovali 1997., dakle sedam, odnosno osam godina prekasno.

• Koliko je rješavanje problema usporila razjedinjenost hrvatskih branitelja u različitim udrugama?

• Nismo mi krivi i ne dopuštam da se na nas prebacuje krivnja.

Razgovarala Slavica Bakić-Gazdek

Kada je krajem prošle godine na sjednici Županijskog poglavarstva Đuro Dečak izvijestio da dožupanu predaje ovlasti župana uz obrazloženje da će tako biti do njegova povratka ili "iznalaženja boljeg rješenja", a nedugo zatim, uz isto obrazloženje, čelno mjesto u Županijskom odboru HDZ-a prepusilo dopredsjedniku i povukao se s mjesta predsjednika u suhopoljskom nogometnom prvligašu, mnogi su prognozirali da je to Dečakov politički kraj.

Iza njega je bila burna godina - preživio je dvije prometne nezgode, "prehoda" srećni udar ali i politički udar u vlastitu županiju i stranci, optužen je da je "kunovao" događanjima u vezi s virovitičkom Tvornicom šećera i zatvaranjem njezina direktora lijež Blaževića... Sve to bilo je popraćeno njegovim skritim izjavama, pa se priče o odlasku nisu sušale niti nakon tri mjeseca. Naprotiv, unatoč tome što ga se sve češće može zateći u uredu, iako je još uvijek službeno na bolovanju, one su sve glasnije.

Neizvjestan povratak

• Hoću li se vratiti odlučiti će moj liječnik. Ako on procijeni da više ne mogu raditi ovaj posao, povući ću se s dužnosti, ali ću aktivirati svoj mandat u Saboru.

• Hoćete li i na predstojećim izborima biti po treći put kandidat HDZ-a za mjesto u Župani-

jskom domu Sabora?

• Ne, mislim da neću. Ali ja sam vojak stranke, što znači da ću, ako Predsjedništvo HDZ-a odluči da moram preuzeti tu zadaću i "tući" se za stranku, ako mi zdravlje to dopusti, to i učiniti. No, mislim da to ne bi bilo dobro.

• Zašto? Ima li to veze i s anketom koju su Vaši stranački kolege proveli u Virovitiči, nakon što je HDZ izgubio vlast. Prema njihovim tvrdnjama, pokazalo se da ste vi krivac za poraz?

• Ne vjerujem da sam ja bio krivac, jer sam bio prvi na listi koja je dobila najveći broj glasova i sedam mandata u Gradskome vijeću.

Imam ulogu u HDZ-u

• Priča se da instrukcija za napade stranačkih kolega ide iz Zagreba, gdje nekom smetate.

• Nije baš tako. Ja imam svoju ulogu u HDZ-u.

• A to je...

• Struja kojoj pripadam u HDZ-u danas nije na cijeni. Ima nas koji malo vuču na lijevo ili na desno. No, ja sam principijelan i kao čovjek i kao političar i ostajem dosljedan programskoj deklaraciji koju je dr. Tuđman zacrtao još 1989.

• Je li vaša stranka još dosljedna toj deklaraciji?

• HDZ je široka narodna stranka. Imamo svoju i lijevicu i desnicu, imamo sukoba unutar stranke, ali glavnina, a među njima i ja, pripada centru. Istina, mi koji provodimo takvu politiku nismo eksponirani u

stranci. S vremena na vrijeme "zablistamo", pa onda opet odemo u politički "out". No, i dr. Tuđman i svi ostali koji kreiraju politiku znaju da bez takvih ljudi nemaju izgleda dobiti izbore.

Polemos ide dalje

• Vaše se ime spominjalo u vezi sa skandalom vezanim uz zabranu časopisa Polemos?

• Ono što je nama Ozren Žunec u tekstu "Rat u Hrvatskoj" u drugom broju Polemosa ponudio je štivo za neku "žutu" tiskovinu i UHVDR to ne želi izdati pod svojim znakom. Ali, dezinformacija je da sam ja zabranio Polemos. Samo sam zabranio distribuciju drugog broja. "Najzaslužniji" za to je profesor Žunec čiji tendenciozni obračun s nama nije "roba" koju ja želim kupiti.

• Žunec vas je optužio da iskrivljavate činjenice iz Domovinskog rata i vašu udrugu usporio da SUBNON-om koji je, kaže, u bivšem režimu upravo brinuo za ideološku čistoću NOB-a.

• To je apsurd jer ako se netko suprotstavljao nebulozama i dogmama koje su o Domovinskom ratu sazele u nekim glavama onda je to moja udruga, koja je zahvaljujući takvom pristupu primljena u Svjetsku veteransku federaciju.

• Šta će biti s Polemosom?

• UHVDR će ga financirati, ali ne kao politički pamflet, nego kao časopis za interdisciplinarnu istraživanja rata i mira. Polemos će ići dalje, sa Žunecom ili bez njega.

Telefaks prof. dr. Antona Žabkara, člana Međunarodnog izdavačkog savjeta Polemosa
(17. II. 1999.)

Anton Žabkar
FDV - Ljubecana
Slovenija

Ljubljana, 17. 02. 1999.

Prof. dr. Ozren Žunec
— Polemos
Filozofski fakultet
I. Lučića 3
10000 Zagreb
HRVATSKA

Poštovani gospodine Žunec,

po povratku sa semestralnog odmora, primio sam Vaše cijenjeno pismo (od 25. januara o.g.) iz kojega vidim, da je tačna informacija, koju sam pročitao u hrvatskom tjedniku. Znam kako se osjećate Vi i Vaši suradnici jer sam se i sam nekoliko puta u svom životu našao u situaciji, da mi vlast. ponor i "Evroci jedine istine" odreduju granice vlastite govorni. U svezi sa tim, u glavi mi je sveže primer zabrane stručnog glasila našeg MO ("Vojvođa br. 2"); obratilo me je to, da smo kroz kritičku javnost postigli, da je taj broj na kraju pušten u opticaj (minister obrane Kacin je rekao, da se povuče i da poništi zabranu). Želim bih istaknuo, da se i Vaša borba zavisi na sličan način. Svakako računajte na to, da ću i dalje - sa zadovoljstvom - ostati član izdavačkog savjeta Polemosa.

P.S. Sa svojim stavovima ću
me u narednim danima
obavijestiti gospodina predsjednika
UHVDK.

Istomno Vas pozdravljaju
i želim Vama lično i Vašim suradnicima
uspjeha u daljnjem radu
Vaš Oskar Žunec

Podrška člana Međunarodnog izdavačkog savjeta dr. Matthewa Friedmana izdavanju *Polemosa* (17.II.1999.)

From: Matthew.J.Friedman@Dartmouth.EDU (Matthew J. Friedman)
Save Address Block Sender
To: ozunec@hotmail.com
Subject: Polemos
Date: 17 Feb 99 19:08:02 EST

Dear Dr. Zunec,
I will be proud to remain a member of the International Advisory Board of Polemos.

Since I am Executive Director of the U.S. Government's National Center for PTSD, however, it would be inappropriate for me to voice a public protest against General Decak's actions since it could easily be misconstrued as an official Government statement.

I'm sure you understand.

If I can help in any other way, please let me know.

Sincerely,
Matthew J. Friedman MD, PhD

Zarez, 19. II. 1999., str. 8.

Inicijativa: Forum članak 38.

Cenzura – predvorje diktature

Tribina u organizaciji Hrvatskog novinarskog društva održana je s namjerom da se okupe tvorci javnog mnijenja i oni koji se zalažu za demokratsku i slobodnu javnu riječ

Gioia-Ana Ulrich

Pojam cenzure može se definirati kao službena kontrola javnih publikacija, kazališnih djela, filmova, TV i radio emisija kako bi se spriječio objavljivanje i propagiranje nekoga što vrijeđa javni poredak, moral, što je štetno za interese države, vladajuće klase i privilegiranih krugova, što dovodi u opasnost uspjeh ratnih ili diplomatskih napora.

Sastanak novinara organiziralo je krajem siječnja Hrvatsko novinarsko društvo s predstavnicima nevladinih organizacija i istaknutim pojedincima zainteresiranim za status javne riječi u Hrvatskoj, pod egidom *Cenzura – predvorje diktature*, a održao se u Velikoj dvorani Novinarskog doma, 28. siječnja. Tribina je održana s namjerom da se okupe tvorci javnog mnijenja i oni koji se zalažu za demokratsku i slobodnu javnu riječ. Najvažniji povod za sastanak ukidanje je televizijske emisije *Jedan plus jedan*, zabrana distribuiranja znanstvenog i stručnog časopisa za interdisciplinarna istraživanja rata i mira *Polemos*, manipulacija HRT-a s odlaskom predsjednika Ustavnog suda Jadranka Crnića te prisluškivanje, praćenje i pritisci na novinare. Predsjednica Hrvatskog novinarskog društva, Jagoda Yukulitić, naglasila je kako je nužno da se potaknu institucije civilnog društva kako bi se učinkovite suprotstavile cenzuri, autocenzuri i manipuliranju informacijama. Sastanak je bio zamišljen kao mogućnost da se progovori o slobodi izražavanja misli.

Kao jedna od mogućnosti suprotstavljanja aktualnoj situaciji, prisutnim je gostima ponuđen *Članak 38 (Forum za zaštitu i promicanje slobode mišljenja i izražavanja misli)*, koji je već 1996. godine osmislio Slaven Leticica, a osnovna svrha mu je zaštita i promicanje slobode mišljenja i govor zajamčenim *Člankom 38. Ustava Republike Hrvatske*. Spomenuti *Članak 38. Ustava RH* glasi: *„Jamci se sloboda mišljenja i izražavanja misli, sloboda izražavanja misli omnibus obuhvaća slobodu tiska i drugih sredstava priopćavanja, slobodu govora i javnog nastupa i slobodno osnivanje svih ustanova javnog priopćavanja. Zabranjuje se cenzura. Novinari imaju pravo na slobodu izvještavanja i pristupa informaciji. Jamci se pravo na ispravak svakome kome je javnom vijetju povrijeđeno Ustavom utvrđeno pravo.“*

Forum *Članak 38* različitom će se metodama rada zalagati za zaštitu i promicanje slobode mišljenja i izražavanja misli na svim područjima djelovanja, a na sastanku je oformljena grupa koja će dalje raditi na zaštiti *Članka 38. i Članka 66. Ustava RH (Člankom 66. jamci se sloboda znanstvenog, kulturnog i umjetničkog stvaralaštva)*.

O vlastitim iskustvima, stajalištima i stavovima na sastanku je govorilo osamnaest istaknutih ličnosti iz hrvatskog kulturnog i javnog života. Budući da raspoložem s nedovoljno prostora, izdvojiti ću samo neke.

Slaven Leticica u svojem je izlaganju govorio o potrebi, razlozima i načinima promjene diskursa i strategije promicanja i zaštite slobode mišljenja i izražavanja u Hrvatskoj te napomenuo kako iz defenzivne treba prijeći na ofenzivnu strategiju zaštite slobode izražavanja. Također je naveo mere prijetnje slobode izražavanja kao i metode cenzure kojima se koriste: *„Sada djeluje nekoliko metoda: uhođenje i prisluškivanje novinara, intelektualca, političara i znanstvenika kao tzv. sigurnosnih problema, uvođenje PDV-a koji je praktički uništio nakladništvo u Hrvatskoj te korištenje političke represije prema prosvjednicima koji su koristili pravo okupljanja i javnog pro-*

sta u poznatom slučaju blokade Trga bana Jelencića.“

Ozren Žunec, glavni urednik znanstvenog časopisa *Polemos*, distribucija kojega je ukinuta prije nekoliko tjedana, izjavio je kako su ti koji zabranjuju više predmet sažalob podsmijeha i prezira nego straha te kako je javnost sada najbolje sredstvo u odupiranju moći.

„Ako je cenzura predvorje diktature, onda je prisluškivanje i praćenje, stvaranje kategorije unutrašnjeg neprijatelja radna soba diktature. Ako u ekonomiji postoji termin pužajute inflacije koja korak po korak ide naprijed i eskalira, onda bi cenzura bila ostvarenje pužajute diktature.“ kazao je Mladen Vedin, političar koji se nekada nalazio u vrhu vlasti, a koji je sada zbog prisluškivanja odlučio tašiti državu. Zasključio je kako se sada, nakon ovoga sastanka treba reagirati i djelovati, a ne stati na treštenom.

Ivo Pukanic napomenuo je kako je građanska dužnost tjednika *Nacional*, kojega je on glavni urednik, upozoravati javnost o događanjima u Hrvatskoj, bez obzira na posljedice: *„Mi smo, uz još samo nekoliko medija jedini korektiv sve vlasti. Ono što bi trebala biti operba našalost su pužajute mediji. Umjesto da mediji prate i komentiraju ono što se događa, oni su postali korektiv.“*

Vesna Alaburić govorila je o problemima prava i pravosuđa upozorivši kako najvažniji problem predstavlja problem neovisnog pravosuđa te kako treba podržati suce Ustavnog suda, Udrugu sudaca i sve one koji su se javno suprotstavili i time ugrozili vlastito profesionalno djelovanje. Damir Matković se osvrnuo na probleme Hrvatske televizije, Branimir Donat je predložio sastanak s predstavnicima oporbe (kao potencijalnom budućom vlasti) kako bi iznijeli svoje mišljenje i ponudili rješenja, ukoliko dođu na vlast, dok Ljubo Čučić iz Evropskog pokreta za građansku Hrvatsku tvrdi kako od tog prijedloga nema nikakve koristi te smatra kako je *„Hrvatskoj potreban jedan masovni pokret koji će u svojoj kolektivnoj energiji imati sve preživjele, sve znanstvenike, sve kulturne radnike, sve stranke...“*

Svi sudionici tribine imali su priliku potpisati peticiju HND-a o aktualnom statusu javne riječi u Hrvatskoj, kojom će se od Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva obrane tražiti da prestanu praćenja, prisluškivanja, prijetnje i pritisci na novinare.

Sastanak je pokušaj da se okupljanjem ljudi različitih profesija zaštiti javna riječ te da se odgovori na pitanje kako djelovati zajedno i pridonojiti da bude drugačije, a samim sudionicima ovo zasigurno neće biti posljednji sastanak.

Polazište za peticiju HND o aktualnom statusu javne riječi u Hrvatskoj

Usvim demokratskim društvima novinari su kritičko oko i uho javnosti. U društvu u kojem novinari, kao i mnoge druge javne osobe, postaju predmetom istrage tajnih službi zbog navodne nacionalne (ne)sigurnosti, ozbiljno je dovedeno u pitanje njihova osnovna zadaća, a time i sama bit političkog sustava. Zainteresirani za demokraciju u Hrvatskoj i punu slobodu odgovornih novinara profesionalaca, čiji je osnovni posao javnosti podastrijeti pravodobne, točne i sveobuhvatne informacije, zahtijevamo od Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva obrane da prestanu prijetnje, praćenja, prisluškivanja i pritisci na novinare.